

Prawda was wyzwoli

Przepisy ogólne dla Kościoła katolickiego w Austrii

Działania, regulacje oraz porady dotyczące walki
z molestowaniem seksualnym i przemocą
Wydanie drugie poprawione i uzupełnione (2016)
skrótowy tekst

Część A – Uwagi wstępne

Część B – Przepisy ogólne

Część C – Zasady postępowania

Część D – Uzupełnienia

Redakcja

Konferencja Episkopatu Austrii
1010 Wiedeń, Wollzeile 2
2. wydanie poprawione i uzupełnione
Wiedeń 2016

*Aby zapewnić lepszą czytelność tekstu
zdecydowano się na używanie tylko
jednej formy gramatycznej dla obu płci.
Określenia osób dotyczą niezależnie od
wybranej formy przedstawicieli obu płci.*

Wstęp

Podejście do molestowania i przemocy w Kościele

W ubiegłych latach we wszystkich diecezjach na terenie Austrii były podejmowane liczne starania i inicjatywy odnośnie do podejścia do molestowania seksualnego i przemocy w Kościele. I tak na przykład we wszystkich diecezjach powołano do życia biura rzeczników, które stanowią niezależny punkt kontaktowy dla ofiar molestowania i przemocy w Kościele.

Angażowanie dzieci i młodzieży w działania instytucji kościelnych, w szczególności w parafii, pokazuje, że współpracownikom duszpasterstwa dzieci i młodzieży okazuje się uzasadniony szacunek. Aby było tak i w przyszłości, Kościół w Austrii nadal dużą wagę przywiązuje do zapobiegania, a kiedy doszło do molestowania, wdraża szybką i efektywną pomoc ofiarom oraz wyraża konsekwencje wobec sprawcy.

Na początku roku 2010 Kościół został wezwany - w związku z ujawnieniem przypadków molestowania seksualnego i przemocy w instytucjach kościelnych - by na nowo zająć się tym problemem.

Rada austriackich wikariuszy generalnych wraz z rzecznikami i władzami diecezjalnymi opracowała tekst¹, który został przedłożony austriackim biskupom podczas ich wiosennego zgromadzenia w 2010 roku² i jednoznacznie przyjęty. Biskupi powołali w związku z tym grupę projektową³, której zadaniem było stworzenie przepisów mających obowiązywać w całej Austrii a dotyczących postępowania w przypadkach molestowania i przemocy w Kościele, przy czym za punkt wyjścia służyły zarządzenia obowiązujące w Archidiecezji wiedeńskiej⁴.

Podczas kilku spotkań roboczych od marca do maja 2010 grupa projektowa pracowała nad powierzoną jej tematyką. W mniejszych grupach oraz pod okiem ekspertów zostało opracowanych wiele tekstów. Biskupi, wikariusze generalni oraz wyżsi przełożeni zakonni, rzecznicy i inni specjaliści zostali poproszeni o komentarz i informacje zwrotne. Pod koniec maja 2010 roku

zostały ostatecznie zredagowane niniejsze przepisy ogólne. W czerwcu austriacki episkopat przyjął te przepisy i ogłosił je jako obowiązujące na terenie Austrii oraz poprosił Konferencję Wyższych Przełożonych zakonów męskich i Zrzeszenie Zakonów Żeńskich o przyjęcie tych zarządzeń na swoim terenie⁵.

Poprzez te „Przepisy ogólne” Kościół podkreśla, że potępia każdą formę molestowania i przemocy i będzie je zdecydowanie zwalczał. Konkretnymi wskazaniem i zasadami postępowania daje się między innymi do zrozumienia, że molestowanie nie jest żadnym drobnym przewinieniem. W poważnych dowiedzionych przypadkach stanowi wręcz podstawę do zakończenia kościelnej posługi.⁶

Publikacja tych przepisów stanowi ważny wkład w zapobieganie molestowaniu seksualnemu i przemocy i określa, jak profesjonalnie i konsekwentnie działać w przypadku wystąpienia molestowania lub przemocy. Niech te przepisy przyczynią się do wzmocnienia wiarygodności Kościoła.

Istotne jest, aby te przepracowane i zatwierdzone „Przepisy ogólne” zostały wdrożone poprzez konkretne kroki we wszystkich instytucjach Kościoła katolickiego w Austrii. Do tego zachęca nas również papież Benedykt XVI: „Chcemy zrobić wszystko, aby nie dopuścić więcej do takich nadużyć... w Kościele. To, co się wydarzyło, postrzegamy jako wezwanie na przyszłość do oczyszczenia...”⁷

Niech Duch Święty prowadzi nas swoim światłem i klarownością we wdrażaniu tych przepisów.

Mariazell, 21 czerwca 2010
wspomnienie św. Alojzego Gonzagi

+ *Christoph Kard. Schönborn*

kardynał dr Christoph Schönborn
przewodniczący episkopatu Austrii

1 25 lutego 2010, Salzburg

2 Zgromadzenie 1-4 marca 2010 roku, w St. Pölten

3 Por. część C rozdział 7

4 Zapobieganie wykorzystywaniu seksualnemu, Wiedeń 2006

5 Zgromadzenie 21-24 czerwca 2010, w Mariazell; por. cann 447 i 455 CIC

6 Rozumiane jako zakończenie zawodowej lub nieodpłatnej pracy na rzecz Kościoła, a nawet wydalenie ze stanu duchownego, z zakonu lub innej wspólnoty kościelnej

7 Z kazania na zakończenie Roku Kapłaństwa, 11 czerwca 2010

Przedmowa

do drugiego poprawionego i uzupełnionego wydania

Od momentu zaakceptowania oraz wydania „Przepisów ogólnych” dla Kościoła katolickiego w Austrii „Prawda was wyzwoli” w czerwcu 2010 roku minęło kilka pracowniczych lat.

Biuro niezależnych prawników broniących praw ofiar przemocy pod kierownictwem pani Waltraud Klasnic zajęło się wszystkimi zgłoszeniami przemocy i molestowania seksualnego popełnionymi przez przedstawicieli Kościoła katolickiego w Austrii względem dzieci oraz młodzieży do lat 18, jakie wpłynęły do dnia 15 lutego 2013 roku, zarówno bezpośrednio, jak i przez diecezjalnych rzeczników.

Biuro niezależnych prawników powołało niezależną komisję ochrony ofiar, która miała na podstawie faktów ustalonych podczas prywatnych rozmów z osobami dotkniętymi przemocą oraz przy uwzględnieniu rozliczeń dokonanych przez specjalistów podejmować decyzje dotyczące zapewnienia pomocy finansowej i terapeutycznej. Z kolei zadaniem fundacji ochrony ofiar stworzonej przez episkopat Austrii oraz wyższych przełożonych zakonów żeńskich i męskich było przedkładanie zaleceń niezależnej komisji ochrony ofiar odpowiednim przełożonym (biskupom, opatom, przełożonym) oraz wypłata pomocy finansowej i rozliczenie godzin terapii.

Ogłoszone 21 czerwca 2010 roku przepisy ogólne powstały z ogromnej potrzeby. Po kilku latach intensywnej pracy pojawiła się konieczność ich przepracowania.

Grupa robocza powołana przez episkopat Austrii realizowała to zadanie podczas wielu posiedzeń, uwzględniając sugestie otrzymane od Kongregacji Nauki Wiary. W międzyczasie trwały prace biura niezależnych prawników broniących praw ofiar przemocy i duża część zgłoszeń została już opracowana. Był to zatem korzystny czas, by przejść na nowy system pracy. Skompletowano w tym celu diecezjalne komisje i wyjaśniono niektóre sposoby postępowania, co oznaczało ponowną pracę, w szczególności dla osób zarządzających fundacją ochrony ofiar, ale również dla diecezji.

W dniu 15 lutego 2013 roku odbyło się spotkanie przedstawicieli wszystkich diecezjalnych rzeczników oraz komisji z zespołem niezależnych prawników broniących praw ofiar przemocy oraz fundacji ochrony ofiar. Od tego dnia wszystkie zgłoszenia molestowania seksualnego i przemocy dokonanych przez przedstawicieli Kościoła katolickiego były przyjmowane przez rzeczników diecezjalnych oraz wszechstronnie weryfikowane przez komisje diecezjalne. Brano pod uwagę również zajęcie stanowiska przez obwinionego. Zespół niezależnych prawników broniących praw ofiar przemocy na czele z panią Waltraud Klasnic nadal decyduje o wysokości środków dobrowolnie przyznawanych na terapię oraz pomoc finansową. Opiera się on na dokumentach, które są dostarczane przez rzeczników oraz komisje diecezjalne.

Dzięki temu możliwe stało się przedłożenie tego dopracowanego dokumentu regulującego, który został zaaprobowany przez episkopat Austrii oraz przełożonych zakonów męskich i żeńskich w Austrii i ma charakter ważnego sam zobowiązania, jednakowego dla wszystkich diecezji i zakonów.

Minione lata były bolesnym i obciążającym doświadczeniem dla wszystkich uczestników. Był to jednak zarazem konieczny i uzdrawiający proces. Stał się on możliwy wyłącznie dzięki serdecznemu zaangażowaniu wielu osób, które pracowały najczęściej nieodpłatnie, oddając do dyspozycji swój wolny czas po pracy zawodowej.

Mamy zatem wiele powodów, aby wyrazić swoje dziękczynienie Bogu: po pierwsze za działanie niezależnej komisji ochrony ofiar, która wykonała rzeczywiście ogromną pracę, a także za wszystkie starania ludzi zaangażowanych w pracę fundacji, którzy czasami funkcjonowali na granicy swoich możliwości fizycznych. Trzeba w tym miejscu podziękować również wszystkim rzecznikom diecezjalnym, którzy pełnią swoją posługę z poczuciem odpowiedzialności, z roztropnością oraz miłością bliźniego.

Jesteśmy świadomi, że starania mające na celu zapewnienie ochrony przed przemocą i molestowaniem nieletnich nigdy się nie skończą.

Istotną rolę ogrywa w tym wszystkim zapobieganie. W związku z dużą ilością oskarżeń, w szczególności w roku 2010, we wszystkich diecezjach wprowadzono dodatkowe działania z zakresu prewencji. Nie wolno nam nigdy osłabiać wysiłków, wręcz przeciwnie: prewencja musi stanowić nieodzowny element wszystkich rodzajów pracy duszpasterskiej. W prawie wszystkich diecezjach przybrała ona już konkretną formę.

Jednocześnie ważnym jest, aby pozostać czujnym oraz reagować na wszystkie wpływające zgłoszenia, które mogą sugerować problem, a następnie podjąć stosowne działania zgodnie z przedłożonymi przepisami ogólnymi.

biskup dr Klaus Küng

kardynał dr Christoph Schönborn

Spis treści

Redakcja	2
Wstęp	3
Przedmowa	4
Modlitwa	8
Myśli przewodnie papieża Franciszka	10
Myśli przewodnie papieża Benedykta XVI	12

Część A – Uwagi wstępne

1	Poszczególne zagadnienia z bieżącej dyskusji	16
1.1	Seksualność	16
1.2	Homoseksualizm a molestowanie	16
1.3	Celibat a molestowanie	17
2	Bliskość i dystans	17
3	Molestowanie seksualne oraz przemoc ...	18
3.1	Najważniejsze informacje w skrócie	18
3.2	Wyjaśnienie pojęć	18
3.2.1	Przemoc fizyczna oraz zaniedbanie	18
3.2.2	Przemoc psychiczna	19
3.2.3	Molestowanie seksualne	19
3.2.4	Molestowanie a znęcanie się fizyczne	19
3.3	Modele pozwalające na zilustrowanie zjawiska molestowania	20
3.3.1	Cykl przemocy	20
3.3.2	Cztery czynniki molestowania seksualnego	20
3.4	Jak rozpoznać ofiarę?	22
3.5	Jak wygląda profil sprawcy?	22
3.6	Uwarunkowania strukturalne molestowania seksualnego	23

Część B – Przepisy ogólne

Prawda was wyzwoli	28
1 Zapobieganie	30
1.1 Dobór i przyjmowanie pracowników	30
1.2 Kształcenie i doksztalcanie	30
1.3 Zobowiązanie	31
1.4 Postępowanie w przypadku podejrzeń ...	31
1.5 Dział do zapobiegania molestowaniu seksualnemu i przemocy	32
1.6 Zarządzanie skargami dzieci i młodzieży ..	32
1.7 Uzupełnienia regulaminu pracy	32
2 Zasady postępowania	33
2.1 Wspieranie praw dzieci i młodzieży	33
2.2 Ochrona praw dzieci i młodzieży	33
2.3 W kontakcie z dziećmi i młodzieżą należy	33
2.4 W kontakcie z dziećmi i młodzieżą zabrania się:	34
3 Ważne informacje w odniesieniu do podejrzeń i obserwacji	35
3.1 Informacje ogólne	35
3.2 Zasady	35
3.3 Wspieranie osób dotkniętych problemem	35
4 Regulacje dla osób odpowiedzialnych ...	36
4.3 W parafii	36
4.4 Za duszpasterstwo dzieci i młodzieży ...	37
4.6 Za kościelne wspólnoty i instytucje	37

Część C – Zasady postępowania

Zakres obowiązywania	40
Definicje	40
Położenie obwinionego	40
Konsekwencje i działania	41
Pomoc dla domniemyanych ofiar	41
Natychmiastowe środki wobec domniemyanych sprawców	41
Możliwe konsekwencje dla sprawcy	42
Rehabilitacja	42

Część D – Uzupełnienia

1 Schemat zasad postępowania	46
2 Zobowiązanie do przestrzegania przepisów ogólnych „Prawda was wyzwoli”	48
3 Adresy	49

Modlitwa

Boże w Trójcy Jedyny, który wyprowadziłeś nasze matki i ojców z domu niewoli, który dałeś dziesięć przykazań, według których winniśmy żyć. Ty, który stałeś się człowiekiem w Jezusie Chrystusie, pokazałeś nam, że najważniejsza jest miłość. Jesteś z nami jako Duch Święty, aby nas prowadzić.

Niemniej jednak zawiniliśmy przed Tobą i wobec siebie nawzajem. Potworna wina wyszła na jaw w tych tygodniach. Jest to wina jednostek; ale wina wdarła się w struktury, w sposoby zachowań i myślenia; wina wynikająca z nieudzielenia pomocy i braku sprzeciwu.

Odpowiedzialność za to jako dzieci Kościoła ponosimy w różnym stopniu. Ale tworzymy jedną wspólnotę i jesteśmy współodpowiedzialni. Wyznajemy Tobie i sobie nawzajem nasze winy:

Wyznajemy, że podążaliśmy nie tylko za Bogiem, lecz za bożkami naszej potrzeby panowania i wyższości.

Niektórzy z nas wykorzystywali do tego innych, niektórzy molestowali seksualnie nawet dzieci.

Wyznajemy imieniu Bożemu, które nazywa się miłość, że zaciemniiliśmy i zdradziliśmy imię Boga.

Niektórzy z nas mówili o Bogu i jednocześnie czynili zło powierzonym ich opiece.

Wyznajemy, że nie czciliśmy sakramentów oraz szczególnych miejsc spotkań z Bogiem i nie chroniliśmy ich wystarczająco dobrze.

Niektórzy z nas wykorzystali je jako okazję do napaści.

Wyznajemy, iż kształtowaliśmy relacje pomiędzy dorosłymi a dziećmi nie opierając ich na bezwarunkowym szacunku.

Niektórzy z nas wykorzystali i zniszczyli zaufanie, jakim obdarzyły nas dzieci.

Wyznajemy, że nie dostrześliśmy, nie zrozumieliśmy i

zbagatelizowaliśmy niszczenie czyjegoś życia i jego radości.

Niektórzy z nas są winni wewnętrznej śmierci innych ludzi.

Wyznajemy, że ponieśliśmy porażkę, gdy idzie o dobre wykorzystanie seksualności.

Niektórzy z nas stosowali przemoc seksualną.

Wyznajmy, że chcieliśmy zagarnąć dla siebie młodość, piękno i życiową energię innych.

Niektórzy z nas ukradli chłopcom i dziewczynkom ich dzieciństwo, pozbawili możliwości zbudowania zdrowych relacji z drugim człowiekiem.

Wyznajemy, że nie chcieliśmy poznać prawdy o nas samych, że tuszowaliśmy i dawaliśmy fałszywe świadectwo.

Niektórzy z nas mogli dzięki temu nadal okłamywać siebie i innych, dokonując dalej przestępstw.

Wyznajemy, że chcieliśmy osiąść innych.

Niektórzy z nas posiadli ciała tych, którzy nie mogli się bronić.

Wyznajemy, że pożąдалиśmy poczucia bezpieczeństwa, spokoju, władzy i poważania.

Dla niektórych z nas pozór nieskazitelności był ważniejszy niż wszystko inne.

My, lud Boży, jego Kościół, wspólnie dźwigamy tę winę.

Wyznajemy winy tym wszystkim, którym staliśmy się jako Kościół - a konkretnie niektórzy z nas - dłużni.

Wyznajemy winy przed samymi sobą, ponieważ Kościół ponosi winę za swoich członków.

Wyznajemy Tobie, Boże, naszą winę.

Jesteśmy gotowi ponieść odpowiedzialność za to, co było, i to, co jest teraz, każdy z osobna oraz jako wspólnota; jesteśmy gotowi na nowo wzrastać w miłości Jezusa Chrystusa oraz leczyć rany. Jako Kościół stawiamy się przed osądem Chrystusa.

Ty, Chryste, wzięłeś na siebie nasze winy. Prosimy Cię dzisiaj: trochę je nam zostaw. Pomóż nam nie zapomnieć, przygotuj nas, aby je przyjąć: każdy swoją własną winę z osobna, oraz my jako wspólnota. Daj nam potem nadzieję podczas Sądu, nadzieję na nową wolność, płynącą z prawdy i wybaczenia, na które nie zasłużyliśmy.

Amen.

(Wyznanie grzechów podczas nabożeństwa pokutnego w Wielkim Tygodniu, 31 marca 2010 roku w katedrze św. Szczepana w Wiedniu).

Myśli przewodnie

papieża Franciszka

Z kazania papieża Franciszka w kaplicy Domu Św. Marty podczas mszy świętej z udziałem ofiar molestowania seksualnego, którego dopuścili się duchowni, wygłoszonego w poniedziałek 7 lipca 2014 roku¹.

Obraz Piotra, który widział Jezusa wychodzącego z przesłuchania, który spotyka spojrzenie Jezusa i zaczyna płakać, przychodzi mi na myśl dzisiaj, gdy spotykam wasze spojrzenia, wielu mężczyzn i kobiet, chłopców i dziewcząt; czuję spojrzenie Jezusa i proszę Go o łaskę Jego łez. Łaskę, by Kościół płakał i zadośćuczynił za swoich synów i córki, którzy zdradzili swoją misję, którzy dopuścili się nadużyć w stosunku do niewinnych osób. Jestem wam dziś wdzięczny za przybycie tutaj.

Od dawna czuję w sercu głęboki ból, cierpienie, ukrywane przez tyle czasu, zatajone przez niemożliwy do wytłumaczenia współludział, do momentu kiedy ktoś zdał sobie sprawę z tego, że Jezus patrzy, a potem jeszcze ktoś i jeszcze ktoś... i odważnie wytrzymali to spojrzenie. I ci nieliczni, którzy zaczęli płakać, obudzili nasze sumienie na tę zbrodnię i ciężki grzech. Moje cierpienie i ból powoduje fakt, że niektórzy kapłani i biskupi sprofanowali niewinność nieletnich i swoje powołanie kapłańskie, dopuszczając się w stosunku do nich nadużyć seksualnych. To coś więcej niż czyny niegodziwe. To jak świętokradczy kult, bo te dziewczynki i ci chłopcy byli powierzeni charyzmatowi kapłańskiemu, by byli prowadzeni do Boga, a oni złożyli ich w ofierze bożkowi swojej żądzy. Sprofanowali obraz Boga, na którego podobieństwo zostaliśmy stworzeni.

Przed Bogiem i Jego ludem odczuwam głęboki ból z powodu grzechów i poważnych zbrodni,

jakimi są nadużycia seksualne popełnione przez członków duchowieństwa w stosunku do was, i pokornie błagam o przebaczenie.

Proszę również o przebaczenie grzechów zaniedbania ze strony zwierzchników Kościoła, którzy nie zareagowali we właściwy sposób na skargi o nadużyciach, wnoszone przez członków rodzin i przez osoby, które były ofiarami nadużyć. Przysporzyło to dodatkowych cierpień osobom skrzywdzonym i wystawiło na niebezpieczeństwo innych nieletnich, którzy znaleźli się w sytuacji zagrożenia.

Prośba o czujność

Wszyscy biskupi muszą wykonywać swoją pasterską posługę z ogromną czujnością, aby zapewnić nieletnim odpowiednią ochronę oraz pociągnąć do odpowiedzialności sprawców.

Proszę ich zatem o pomoc, abyśmy mogli wprowadzić możliwie najlepszą strategię i skuteczne procedury w Kościele powszechnym, mające na celu ochronę nieletnich, a także formację personelu kościelnego, by tę strategię i te procedury wdrażać. Musimy zrobić wszystko, co możliwe, by zapewnić, żeby te grzechy więcej się nie powtórzyły w Kościele.

¹ http://w2.vatican.va/content/francesco/de/cotidie/2014/documents/papa-francesco-cotidie_20140707_vittime-abusi.html, 7 lipca 2014

Papież kończy swoje kazanie słowami:

Jezus wychodzi po niesprawiedliwym procesie sądowym, po okrutnym przesłuchaniu i patrzy Piotrowi w oczy, a Piotr płacze. Prosimy, by patrzył na nas, byśmy pozwolili na siebie patrzeć i byśmy mogli płakać, a także by dał nam łaskę wstydu, abyśmy jak Piotr, po czterdziestu dniach, mogli Mu odpowiedzieć: «Wiesz, że Cię miłuję» i usłyszeć jego głos «wróć na swoją drogę i paś moje owce» - i dodam - «nie pozwól, by jakiś wilk wszedł do owczarni».

Myśli przewodnie

papieża Benedykta XVI

Wydobyć prawdę na światło dzienne

[Konieczne jest], aby to, co wydarzyło się w przeszłości, wydobyć na światło dzienne i przedsięwziąć wszystkie konieczne działania, aby w przyszłości nie doszło do podobnych incydentów. Należy zapewnić, że będą przestrzegane przepisy

praworządności i przede wszystkim będą one służyć ofiarom, których dotknęło to niebывale okrutne przeświadczenie.²

Wymaganie względem Kościoła

Dopiero zbadawszy uważnie wiele elementów, które zapoczątkowały obecny kryzys, możliwe jest postawienie jasnej diagnozy jego przyczyn i znalezienie skutecznych środków zaradczych. Wśród czynników, które się do tego przyczyniły, możemy z pewnością wymienić:

- nieodpowiednie procedury określania przydatności kandydatów do kapłaństwa i do życia zakonnego;
- niewystarczającą formację ludzką, moralną, intelektualną i duchową w seminariach i nowicjatach;
- występującą w społeczeństwie tendencję do sprzyjania duchowieństwu, jak i niewłaściwą troskę o dobre imię Kościoła i unikanie skandali, co prowadziło w efekcie do zaniku stosowania obowiązujących kar kanonicznych i do braku troski o godność każdej osoby.
- Trzeba podjąć pilne działania, aby zmierzyć się z tymi czynnikami, które doprowadziły do tak tragicznych skutków dla życia ofiar i ich rodzin i które zaciemniły światło ewangelii do takiego stopnia, jaki nie został osiągnięty nawet w wiekach prześladowań³.

Do ofiar nadużyć i ich rodzin

Ogromnie wycierpieliście i jest mi z tego powodu naprawdę przykro. Wiem, że nic nie może usunąć zła, które znośliście. Nadużyto waszego zaufania i pogwał-

cono waszą godność. Wielu z was doświadczyło, że gdy byliście dość odważni, aby mówić o tym, co się wydarzyło, nikt was nie słuchał. Ci z was, którzy doznali nadużyć w internatach czy bursach, musieli czuć, że nie było ucieczki od waszych cierpień. Można zrozumieć, że trudno przychodzi wam przebaczenie lub pojednanie się z Kościołem. W jego imieniu wyrażam otwarcie wstyd i skruchę, które wszyscy odczuwamy. Jednocześnie proszę was, abyście nie tracili nadziei⁴.

Do księży i zakonników, którzy wykorzystywali dzieci

Sprzeniewierzyliście zaufanie, jakie pokładali w was młodzi niewinni ludzie i ich rodzice, i musicie odpowiedzieć za to przed Bogiem wszechmogącym, jak również przed właściwymi do tego sądami⁵.

Do rodziców

Dzieci zasługują na to, by wzrastać w bezpieczeństwie, jako osoby kochane i upragnione, posiadające poczucie własnej tożsamości i wartości. Mają one prawo do wychowania w prawdziwych wartościach moralnych, zakorzenionych w godności osoby ludzkiej, aby czerpać natchnienie z prawd naszej wiary katolickiej i uczyć się takiego zachowania i działania, które prowadzą do zdrowego poczucia własnej wartości i trwałego szczęścia⁶.

Do dzieci i młodzieży

Wszyscy jesteście zgorszani grzechami i upadkami niektórych członków Kościoła, zwłaszcza tych, którzy zostali specjalnie wybrani, by prowadzić młodych ludzi i im służyć. [...] Szukajcie osobistej więzi z Nim [Chrystusem] we wspólnotce Kościoła, bo On nigdy nie zawiedzie waszego zaufania!⁷

Do biskupów

Wzywam was, aby oprócz pełnego stosowania norm prawa kanonicznego wobec przypadków molestowania dzieci, w dalszym ciągu współpracować z władzami cywilnymi w zakresie ich kompetencji. Oczywiście podobnie powinni postępować przełożeni zakonni. Oni także brali udział w niedawnych dyskusjach tutaj w Rzymie w celu wypracowania jasnego i spójnego podejścia do tych spraw. Konieczne jest, aby normy Kościoła [...]

2 Z przemówienia do biskupów w Irlandii podczas wizyty „Ad-limina” w dn. 28 października 2006, z OR nr 45, 10.11.2006. str. 10

3 Z Listu Papieskiego do katolików w Irlandii, pkt. 4 z dn. 20 marca 2010 roku

4 Tamże, pkt. 6

5 Tamże, pkt. 7

6 Tamże, pkt. 8

7 Tamże, pkt. 9

w zakresie bezpieczeństwa dzieci były stale udoskonalane i uaktualniane oraz aby były stosowane w pełni w sposób bezstronny, zgodnie z prawem kanonicznym⁸.

Do wszystkich wiernych

Potrzebna jest nowa wizja, aby inspirować obecne i przyszłe pokolenia, żeby ceniły dar naszej wspólnej wiary. Krocząc drogą wytyczoną przez ewangelię, przestrzegając przykazań i upodabniając swoje życie coraz bardziej do postaci Jezusa Chrystusa, z pewnością doświadczyacie głębokiej odnowy, tak bardzo dziś potrzebnej⁹.

Z modlitwy Ojca Świętego

Boże naszych ojców, odnów nas w wierze, która jest naszym życiem i naszym ratunkiem, w nadziei, obiecującej przebaczenie i wewnętrzną odnowę, w miłości oczyszczającej i otwierającej nasze serca byśmy Cię kochali, a w Tobie każdego naszego brata i siostrę.

[...] Niech nasze cierpienie i nasze łzy, nasz szczerzy wysiłek naprawienia popełnionych występków i nasze mocne postanowienie poprawy przyniosą obfity plon łaski dla pogłębienia wiary w naszych rodzinach, parafiach, szkołach i wspólnotach, dla duchowego postępu społeczeństwa i wzrostu miłości, sprawiedliwości, radości i pokoju w całej rodzinie ludzkiej.¹⁰ [...] Amen

Na zakończenie Roku Kapłaństwa¹¹

Stało się tak, że właśnie w tym roku radości z sakramentu kapłaństwa wyszły na jaw grzechy kapłanów, głównie nadużycia wobec dzieci, przez co kapłaństwo, mające być wyrazem Bożej troski o człowieka, staje się czymś przeciwnym. Również i my usilnie prosimy o przebaczenie Boga i osoby pokrzywdzone, zapewniając, że pragniemy uczynić wszystko, co możliwe, aby już nigdy więcej nie doszło do takich nadużyć, oraz obiecując, że przy dopuszczaniu do kapłaństwa i w trakcie formacji przygotowującej do niego zrobimy wszystko, co możemy, aby ocenić autentyczność powołania... To, co się wydarzyło, postrzegamy jako wezwanie do oczyszczenia, które towarzyszyć nam będzie i w przyszłości.

8 Tamże, pkt. 11

9 Tamże, pkt. 12

10 Tamże, pkt. 13

11 Kazanie z 11 czerwca 2010

Uwagi wstępne

do zrozumienia molestowania i przemocy

1 Poszczególne zagadnienia z bieżącej dyskusji

1.1 Seksualność

**„Kochać znaczy chcieć dla kogoś dobra”
(Tomasz z Akwinu).**

Rozwój osobowości człowieka trwa całe życie. Dość istotnym etapem takiego rozwoju jest odkrycie własnej tożsamości seksualnej. Płciowość człowieka, który został stworzony przez Stwórcę „na obraz i podobieństwo Boga [...], jako mężczyzna i kobieta”¹, wpisana jest w naturę człowieka. Tak jak inne zdolności, również cielesność człowieka rozwija się i zmienia w różnych stadiach, dojrzewa i tym samym człowiek staje się zdolny do osobowych, międzyludzkich relacji. Każdy człowiek dowiady się o swojej tożsamości seksualnej na drodze konsekwentnego rozwoju swojej osobowości. Seksualność jako pełne miłości i pożądania doświadczenie własnej cielesności oraz cielesności partnera nie jest popędem, który dociera do człowieka z zewnątrz, lecz stanowi część jego ludzkiego jestestwa, które z kolei według nauk Jezusa Chrystusa definiuje się jako jedność ciała i duszy. Każde uproszczenie, prowadzące seksualność do tylko jednego z tych aspektów, każde negowanie tego faktu oraz odrzucenie cielesności czy też jej przewartościowanie zasłania widok na całość człowieka i może stwarzać niebezpieczeństwo w postaci nadużywania siebie i innych tylko do zaspakajania swoich potrzeb. Byłby to czysty przejaw egoizmu, który nie ma nic wspólnego z miłością. Molestowanie seksualne ma swoje źródło często w nieosiągniętej integracji seksualności z osobowością człowieka albo wynika z zaburzonego rozwoju psychoseksualnego.

Proces rozwoju własnej odpowiedzialnej osobowości wymaga, zwłaszcza w wieku dziecięcym i nastoletnim, ceniącego wartości towarzyszenia i wychowania przez odpowiedzialnych za to: rodziców, rodziny, nauczycieli, opiekunów i osób współpracujących na co dzień z

dziećmi i młodzieżą, w tym również duszpasterzy. Proces ten wymaga oprócz kompetencji społecznych w kontakcie z młodymi również wiedzy na temat podstawowych aspektów rozwoju płciowego oraz psychicznego.

Wychowywanie młodych ludzi w duchu chrześcijaństwa ma na celu rozwój własnej dojrzałej osobowości: „Zetknięcie się młodego człowieka z Kościołem powinno zawsze przynosić owoc w postaci osobistego i życiodajnego spotkania z Jezusem Chrystusem w kochającej i krzepiącej wspólnoty. W tym środowisku powinno się zachęcać młodych, by osiągnęli swój pełny ludzki i duchowy rozwój [...]”² Dzieciom i młodzieży należy umożliwić rozwijanie ich osobowości w taki sposób, aby jako dorośli mogli doświadczać miłości i całościowej akceptacji przez partnera oraz przekazywali ją dalej innym.

1.2 Homoseksualizm a molestowanie

Przypisanie człowieka do drugiej płci leży u podstaw porządku stworzenia, ale istnieją kobiety i mężczyźni, którzy są zorientowani homoseksualnie. Kościół ma obowiązek ich szanować oraz podkreślać, że oni również są powołani do tego, by wypełniać w swoim życiu Bożą wolę³.

Homo- czy heteroseksualizm nie jest w żadnym stopniu czynnikiem decydującym o tym, czy ktoś stanie się sprawcą molestowania. To raczej zaburzony rozwój psychoseksualny albo fakt, że ktoś sam był ofiarą molestowania seksualnego w dzieciństwie, stanowi przyczynę. Oczywiście takie wyjaśnienie absolutnie nie umniejsza osobistej odpowiedzialności danej osoby za jej zachowanie.

To niesprawiedliwe i błędne utrzymywać, że homoseksualiści wykazują większą skłonność do bycia sprawcami molestowania seksualnego. Zabrania się stawiania znaku równości pomiędzy homoseksualistami a pedofilami. W Kościele nie ma miejsca na tego typu uproszczenia. Takie zrównanie jest niezgodne z nauką Kościoła, stanowi przejaw dyskryminacji oraz uwłacza godności ludzkiej.

2 Benedykt XVI, List do Katolików w Irlandii, 20 marca 2012 r, pkt. 12

3 Por. KKK 2358

1 Por. Księga Rodzaju, 1,27

1.3 Celibat a molestowanie

W publicznej dyskusji dotyczącej przypadków molestowania seksualnego na obszarze kościelnym zawsze pojawia się kwestia, czy nie należałoby odejść w Kościele rzymskokatolickim od celibatu dla zmniejszenia częstotliwości występowania tego rodzaju zdarzeń. Często nawet słyszy się, że zniesienie celibatu doprowadziłoby do całkowitego rozwiązania problemu.

Eksperti jednak podkreślają, iż nie widzą związku pomiędzy życiem w celibacie a molestowaniem seksualnym. Duży odsetek przypadków molestowania seksualnego dzieci popełniany jest przez żonatych mężczyzn. To nie brak partnera seksualnego jest przyczyną molestowania, ale zaburzenia rozwoju psychoseksualnego. Konieczne zmaganie się z własną seksualnością i jej integracją w całość osobowości nie może być zastępowane pobożnością i ascetycznymi wysiłkami.

Ważne jest to, aby każdy, kto decyduje się na życie w celibacie, postępował przekonująco. W celibacie chodzi przede wszystkim o całkowite poświęcenie się Bogu, służenie ludziom oraz głoszenie prawdy o Królestwie Bożym⁴.

2 Bliskość i dystans

Praca z dziećmi i młodzieżą⁵ oraz osobami wymagającymi specjalnej opieki⁶ to przede wszystkim praca w relacjach międzyludzkich. Podstawą nawiązywania takich relacji jest wyważony stosunek pomiędzy bliskością a dystansem. Współgranie obu osoba odpowiedzialna musi nieustannie weryfikować.

Podstawą każdej relacji opartej na zaufaniu pomiędzy osobą odgrywającą rolę autorytetu⁷ a dzieckiem czy młodą osobą jest wzajemne budowanie duchowej i emocjonalnej bliskości. Odpowiedzialność autorytetu odnosi się również do kwestii bliskości fizycznej. Szczególnie w przypadku dzieci i młodzieży ważne jest to, aby dać im możliwość samodzielnego określenia dystansu, oraz należy zrobić wszystko, aby uniknąć sytuacji, która mogłaby stanowić podstawę do nadinterpretacji albo oczernienia. Molestowanie seksualne dzieci i młodzieży jest poważnym i brutalnym wykorzystaniem bliskości, również wtedy, gdy autorytet tego tak nie ocenia. Wiedza o możliwości wykorzystania bliskości fizycznej nie może jednak z drugiej strony prowadzić do tego, że zdrowy i niezbędny kontakt fizyczny - między innymi podczas zabawy - będzie postrzegany jako zły i krzywdzący. Ważne jest to, aby z jednej strony być wrażliwym i uważnym, a z drugiej strony z kolei posiadać konkretną wiedzę o tym, co należy zrobić w przypadku podejrzenia molestowania seksualnego. Dorośli nie mogą przejść obojętnie obok, kiedy zauważą wzbudzające zastrzeżenia zachowanie u księży, diakonów, katechetów itp. Muszą upomnieć te osoby oraz w razie konieczności podjąć stosowne kroki.

Znaczenie bliskości i dystansu może być różne dla każdego człowieka i często zależy od sytuacji. Czasami zbyt

5 Zgodnie z prawem austriackim osoby do ukończenia 7 r.ż. są „dziećmi”, do ukończenia 14 r.ż. są nazywani „małoletnimi”, z kolei do 18 r.ż. - „niepełnoletnimi”. Tzw. wiek ochronny dla określonych czynów karalnych kończy się wraz z osiągnięciem 16 r.ż. Por. też can 97 §1f CIC

6 „Osoby szczególnej troski” to osoby, które ze względu na swój wiek, chorobę albo niepełnosprawność wymagają specjalnej opieki oraz troski.

7 Np. diakoni, księża, asystenci, zakrystianie, kierownicy grup

4 Por. KKK 1579

wiele bliskości jest uciążliwe, w innych sytuacjach z kolei tęsknimy za bezpieczeństwem i bliskością. Bliskość jest ważna, ale powinna być otwarta i pełna szacunku. Najistotniejszym punktem jest to, aby pomiędzy dzieckiem a osobą pełniącą funkcję autorytetu była zgodność, a jednocześnie należy pamiętać o kontekście duszpasterskim i pedagogicznym. Jeśli na przykład dziecko przy pocieszaniu nie chce być obejmowane, należy tego zaprzestać. To osoby dorosłe są odpowiedzialne za to, aby widzieć granice i ich przestrzegać.

Dla zachowania odpowiedniej relacji pomiędzy bliskością a dystansem niezbędne jest, aby mieć świadomość własnego zachowania, dostrzegać problem oraz informować o nim specjalne jednostki, a także edukować innych ludzi, aby nie akceptowali nieprawidłowych zachowań względem dzieci i młodzieży. Wrażliwość w tym zakresie powinna wyrażać się poprzez osobiste zajmowanie się własnymi potrzebami, poprzez wczuwanie się w sytuacje i potrzeby dzieci i młodzieży, poprzez wymianę doświadczeń z innymi kierownikami grup. Im większe zaangażowanie w tym temacie, tym większa pewność, jak się zachować w sytuacjach nie do końca jasnych. Ponadto można skorzystać z pomocy z zewnątrz, pozwalając na obserwację swojej pracy, by otrzymać ocenę innych (np. w formie grupowej lub indywidualnej supervizji, duchowego przewodnictwa).

Pomimo niektórych trudnych kwestii, nie można i nie należy rezygnować z bliskości – w pewnych ramach także z cielesnej – w pracy z dziećmi i młodzieżą. Przecież chodzi o to, by móc zdać się na siebie nawzajem i dopuścić bliskość. Przy tym bardzo ważne jest uświadomienie i uwrażliwienie na temat „bliskości i dystansu”; dopiero z tego wyrasta pełne ostrożności, respektu i odpowiedzialności obchodzenie się z potrzebami i granicami dzieci i młodzieży.

3 Molestowanie seksualne oraz przemoc

3.1 Najważniejsze informacje w skrócie

Molestowanie seksualne oraz przemoc to wyraźne przekroczenie granic. Szczególnie poważne jest takie przekroczenie granic, kiedy popełnia je człowiek obdarzony specjalnym zaufaniem.

Dla wszystkich, którzy doznali (potencjalnego) molestowania lub się nim zajmują, obowiązuje:

- To zrozumiałe, że ktoś w takiej sytuacji czuje się niepewnie, jest przeciążony i bezradny.
- Żaden człowiek sam nie ujawni i tym bardziej nie zakończy przypadku molestowania. Zawsze potrzeba do tego grona różnych fachowców.. W każdym wypadku trzeba działać.

Eksperti radzą:

- Zachować spokój
- Skontaktować się z diecezjalnymi rzecznikami albo innymi poradniami
- Wszystkie kolejne kroki wykonać już wspólnie z poradniami. W żadnym wypadku nie próbować bez wsparcia poradni zdemaskować sprawcy ani prowadzić rozmowy z podejrzanym czy obwinianym. Może to jeszcze bardziej zaszkodzić ofierze.

3.2 Wyjaśnienie pojęć

3.2.1 Przemoc fizyczna oraz zaniedbanie

Pod pojęciem przemoc fizyczna rozumie się każde szkodliwe oddziaływanie na drugiego człowieka, w tym kontekście na dziecko, osobę niepełnoletnią oraz osobę specjalnej troski: bicie, policzkowanie, wyrywanie włosów, ciągnięcie za ucho, potrząsanie, trącanie, podpalaanie, ale również nieudzielenie pomocy przy skaleczeniach i zachorowaniach, jak i wywołanie chorób.

Zaniedbanie⁸ to niewystarczająca opieka i utrzymywanie lub ich brak. Ze względu na jego przewlekły przebieg zazwyczaj nie poświęca się mu wiele uwagi⁹.

3.2.2 Przemoc psychiczna

Przemoc psychiczną można zdefiniować jako znęcanie się emocjonalne, w tym kontekście nad dziećmi, młodzieżą oraz osobami specjalnej troski. Do przemocy psychicznej zalicza się takie zachowania, które wzbudzają uczucia odtręcenia, bycia niekochanym, nic nie wartym, niezaradnym niedowartościowania, jak: obrażanie, zastraszanie, upokarzanie, izolowanie, zachowania rasistowskie, dręczenie, wywieranie nacisku emocjonalnego, obarczanie nieuzasadnianymi oczekiwaniami, zaspokajanie swoich potrzeb kosztem nieletnich i dzieci (namiatka partnera), wykorzystywanie ich i korumpowanie, stalking, nieustanne obrażanie ich rodziców oraz pozostałych członków rodziny. Przemoc stanowi również tolerowanie czynów na poziomie rówieśników, na przykład mobbing oraz cyberprzemoc (szykanowanie poprzez elektroniczne środki komunikacji), poprzez zaniechanie wkroczenia w sytuację.

3.2.3 Molestowanie seksualne

Istnieje wiele definicji molestowania seksualnego. Potoczna brzmi: molestowanie seksualne to nieprzypadkowe, świadome, psychiczne i/albo fizyczne uszkodzenie, które może prowadzić do obrażeń, zahamowania rozwoju, a nawet do śmierci i narusza samopoczucie i prawa innych, w tym wypadku dzieci, młodzieży albo osób wymagających specjalnej troski.¹⁰ Czas trwania oraz stopień molestowania zależy od różnych czynników: wieku dziecka na początku molestowania; kto był sprawcą, w jakiej zażyłości i zależności pozostawał sprawca z ofiarą; jak zachowali się wobec czynu rodzice względnie – kiedy molestowanie miało miejsce w samej rodzinie - jeden z rodziców dziecka czy nieletniego; reakcja na odkrycie tego problemu itd.

Przy molestowaniu seksualnym osoba dorosła świadomie powoduje takie sytuacje, planuje je albo wykorzystuje swój autorytet oraz zaufanie do niej, aby osiągnąć

podniecenie seksualne¹¹. Molestowanie seksualne na początku ma formę głaskania, „łaskotek”, dotykania i pozwalania na dotykanie miejsc intymnych, pokazywania pornografii (czasopisma, filmy, internet) itp. Intensywność czynności może się z biegiem czasu nasilać oraz w zależności od rodzaju bliskości zmieniać. Oprócz jednoznacznie zdefiniowanego molestowania seksualnego, określonego przez prawo karne¹², występują subtelne formy molestowania, jak np. seksualne napastowania werbalne, seksualna atmosfera, klapsy, obserwowanie dzieci przy przebieraniu się, kąpaniu albo myciu, uświadamianie seksualne nie dostosowane do wieku. Wykorzystywanie seksualne jest zmuszaniem do zachowań seksualnych przy wykorzystaniu autorytetu lub zależności, w najgorszym wypadku gwałtem. Do tego zalicza się także odbywanie stosunków płciowych bez zastosowania groźb czy siły, ale przy pomocy uzależnienia.

W ponad 60% przypadków molestowanie ma miejsce w wieku przed- i wczesnoszkolnym.

90-95% sprawców to mężczyźni, 5-10% kobiety. 85% sprawców, którzy wykorzystują małe dziewczynki, pochodzą z ich rodziny albo bliskiego otoczenia. Z kolei chłopcy najczęściej padają ofiarami osób z ich środowiska społecznego. Molestowanie seksualne ma miejsce we wszystkich warstwach społecznych i nie stanowi jednorazowego incydentu, lecz w 80% trwa ono dwa lata i dłużej.

3.2.4 Molestowanie a znęcanie się fizyczne

W odróżnieniu od molestowania seksualnego, które wcześniej jest planowane, znęcanie się fizyczne często wynika z bieżącej sytuacji oraz związanej z nią emocjonalności, co prowadzi do utraty kontroli nad sobą. Z czego jednak nie wynika, że taki czyn był mniej niegodziwy niż inne. Przy fizycznym znęcaniu się często widoczne są ślady, co zwiększa wiarygodność ofiary oraz ułatwia zebranie materiału dowodowego w sądzie.

8 W literaturze angielskojęzycznej mowa o „Neglect” oraz „Institutional Neglect”

9 do pkt. 3 por. określenie pojęcia wioski dziecięcej (www.kinderdorf.cc) oraz artykuł Christine Bonderdorfer w czasopiśmie katolickim „junge_kirche”, wydanie 1/96

10 Por. „junge_kirche”, wydanie 1/96

11 Inne określenie na „molestowanie seksualne” to „przemoc seksualna”. Ze względu na popularność używania słowa molestowanie seksualne, znalazło ono tutaj zastosowanie.

12 Kodeks Karny, pkt. 10: Czynności karalne przeciwko seksualnej integralności i samostanowieniu, gwałt, zmuszanie do stosunku płciowego, wykorzystanie seksualne bezbronnych lub upośledzonych psychicznie albo nieletnich; Dz.U. 60/1974 oraz Dz. U. 15/2004 §201-207

Znęcanie się fizyczne nad dziećmi i młodzieżą nie jest aktualnie takim tematem tabu jak molestowanie seksualne. Dorośli stanowią dla poszkodowanych raczej orędowników. Wstyd i poczucie winy przeważnie nie odciskają się w równej mierze, bo istnieje opinia publiczna i zadeklarowana lojalność.

3.3 Modele pozwalające na zilustrowanie zjawiska molestowania

3.3.1 Cykl przemocy

Efektywna ochrona dzieci nie może mieć miejsca bez wglądu w doświadczenia wynikające z pracy ze sprawcami, ponieważ ofiary wprawdzie wiedzą, co im się przytrafiło (wiedza faktu), ale to sprawcy dysponują wiedzą na temat rozpoczęcia, planowania oraz realizacji całego zjawiska, jakim jest molestowanie seksualne (wiedza procesu).

Dzięki współpracy z instytucjami zajmującymi się ochroną ofiar oraz doświadczeniom wynikającym z pracy ze sprawcami powstał model cyklu przemocy, który znalazł zastosowanie w międzynarodowych badaniach i w bezpośredniej pracy ze sprawcami¹³. Należy wyjść zatem z następującego założenia: „Jesteśmy zdania, że istnieje wzór zachowania od fantazji aż po czyn. Sądzimy, że to zachowanie jest zamierzone i różne motywy są ich źródłem. Pięć najczęstszych przyczyn to: gniew, władza, seks, kontrola i strach.”¹⁴

Według Hilary Eldridge model wyjaśniający działanie przemocy odpowiada ogólnemu modelowi uzależnień. Każdy człowiek, który chciałby zidentyfikować swój wzór uzależnień (np. dotyczący picia, palenia papierosów, robienia zakupów, jedzenia, zachowania seksualnego), może w ten sposób zbadać swoje nałogi.

Nie jest łatwo zmienić uzależnione zachowania. Sprawcy molestowania trudno jest zrezygnować ze swojego zachowania lub je zmienić. Często zdarza się,

że zaprzecza i uważa, że dany przejaw molestowania był jednorazową „wpadką”.

Następujące podstawowe założenia towarzyszą cyklowi molestowania¹⁵:

- Jeśli sprawca zaczął wykorzystywać seksualnie, bardzo trudno mu z tego zrezygnować.
- Myśli w sposób zniekształcony, czym tłumaczy swoje zachowania: „Moje dzieci należą do mnie, mogę z nimi robić, co chcę!” – „Dzieci mają również swoją seksualność, to, co robię, jest zdrowe i ma na nie dobry wpływ!” – „Jestem taki miły, ona/on tak mnie lubi!”
- Sprawca traktuje ofiarę jako obiekt seksualny.
- Molestujące zachowanie zostało przerobione i przeciwione w wyobraźni.
- Przedefiniowuje zachowanie ofiary: „Ona/on przecież się nie broni!” – „Ona/on zawsze do mnie przychodzi z powrotem!” – i przyjmuje to jako zgodę.
- Czyn nie jest jednorazowy i nie stało się to tak po prostu.
- Uważa siebie za pasywnego, a ofiarę jako aktywnie reagującą.
- Nawet gdy twierdzi, że jego zachowanie jest złe, wcale w to rzeczywiście nie wierzy.
- Jego motyw, aby prosić o profesjonalną pomoc nierzadko jest podejrzan. Chciałby być traktowany jak osoba rozsądna, ponieważ boi się, że może zostać wkrótce nakryty. W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na jego motywację.

3.3.2 Cztery czynniki molestowania seksualnego

David Finkelhor opisuje cztery czynniki, które pojedynczo lub w różnych kombinacjach, czy też wszystkie razem, wyjaśniają seksualne akty przemocy.¹⁶

Zgodność emocjonalna: ma miejsce, kiedy potrzeby sprawcy znajdują odpowiedniki w cechach dziecka.

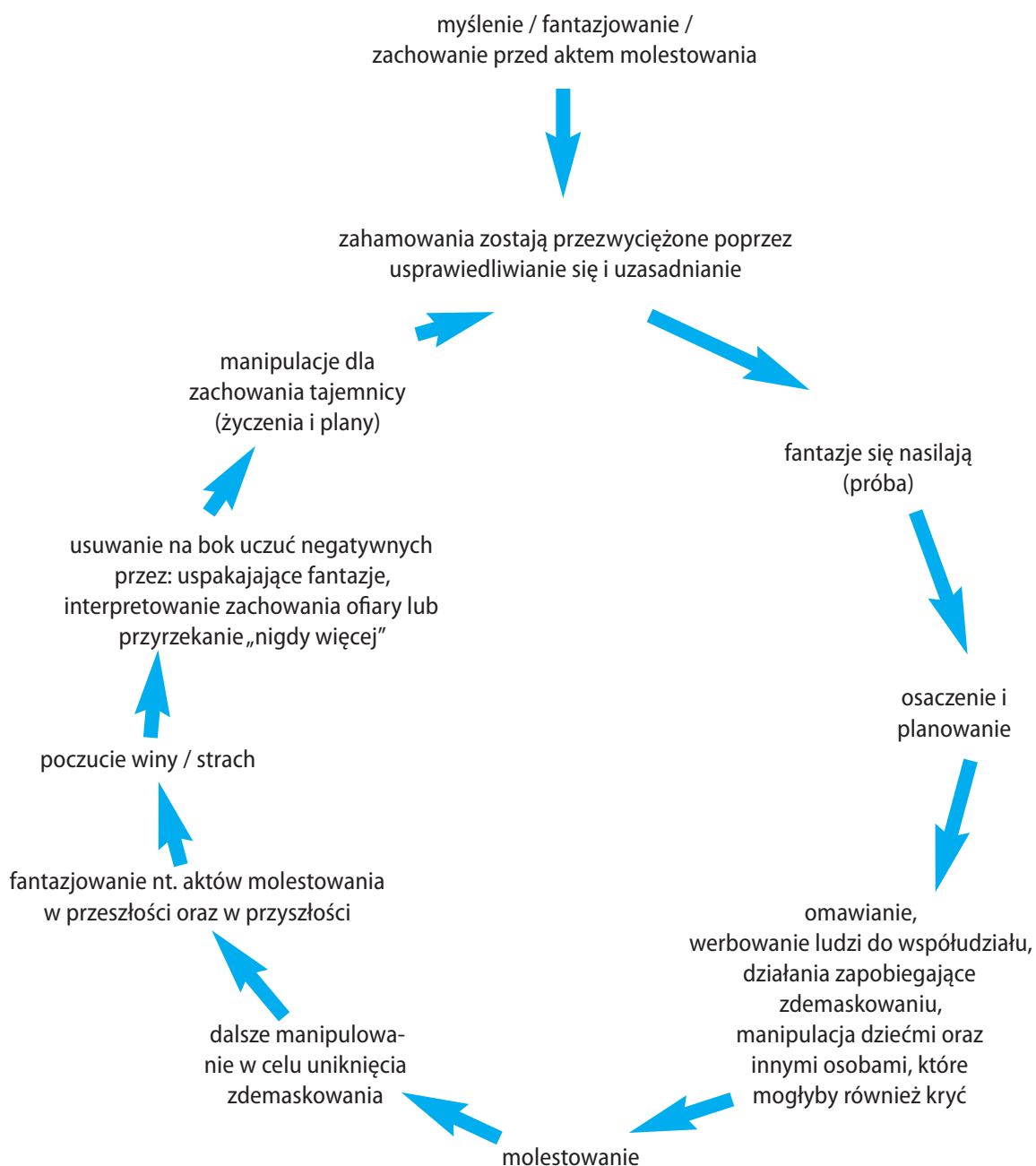
Seksualne podniecenie: reakcja fizjologiczna pojawia-

13 Eldridge, Hilary, Faithful Foundation; Źródło: Badania oraz analiza na temat „Praca ze sprawcami przemocy” – Raport końcowy. Instytut Badania Konfliktów, Wiedeń 1998

14 Wyre, Ray, z wystąpienia podczas konferencji „Molestowanie seksualne dziewczynek i chłopców”, Wiedeń 1990, cytata z „Praca ze sprawcami przemocy” – Raport końcowy. Instytut Badania Konfliktów, Wiedeń 1998, s. 94

15 Cykl prezentujący schemat przemocy służy jako przykład lepszego zrozumienia problemu, nie można go zastosować do każdego typu sprawcy.

16 Szczegółowo zostało to opisane w: Lehner-Hartmann, Andreas: Nie będę milczeć i zapominać. Przemoc w rodzinie: Studium socjologiczne oraz refleksje praktyczno-teologiczne, Wiedeń 2002, 171-176

jąca się w obecności dziecka lub w trakcie fantazjowania o nim, prowadząca do seksualnej aktywności.

Zablokowanie: odnosi się do niezdolności niektórych, by móc zadowolająco przeżywać seksualne kontakty z dorosłymi kobietami czy mężczyznami.

Zniesienie zahamowań: stopniowe odrzucanie wewnętrznych i zewnętrznych przeszkód.

Aby doszło do przemocy seksualnej, muszą zostać spełnione cztery warunki: Potencjalny sprawca musi mieć motywację. Może ona polegać na zgodności emocjonalnej, na reagowaniu podnieceniem albo na zablokowaniu wobec dorosłych.

- Potencjalny sprawca musi przewyciężyć wewnętrzne zahamowanie przed wykonaniem zamiaru. Motyw nie jest jeszcze wystarczający. Musi również przewyciężyć zahamowania, takie jak: kazirodztwo albo przekonanie, że nie robi się dziecku krzywdy.
- Zewnętrzne przeszkody, jak nadzór nad dzieckiem, stabilne kontakty społeczne dziecka w rodzinie oraz poza nią, strach przed policją i sądem czy społecznym potępieniem, muszą zostać przewyciężone w następnym kroku.
- Ostatnią przeszkodę stanowi możliwy opór dziecka. Nie jest to jednak zbyt duża przeszkoda do pokonania przez sprawcę.

Powyższy model pokazuje, że działania sprawcy nie ograniczają się jedynie do niego samego oraz do ofiary, ale również do dotykają otoczenia. To powinno zostać uwzględnione przy zapobiegawczych przemyśleniach – gdzie mogłyby się znaleźć lub zostać wzmocnione mechanizmy kontrolne – jak i w ramach konkretnych interwencji.

Chodzi również o dotkniętą tym rodzinę, wspólnotę, zakon, klasę szkolną, szkołę, grupę rówieśników. Aby nie miało miejsca odwrócenie sprawcy/ofiara, trzeba pracować nie tylko ze sprawcą i ofiarą, lecz również zaofiarować pomoc dotkniętemu środowisku społecznemu.

3.4 Jak rozpoznać ofiarę?

Nie istnieją żadne jednoznaczne cechy rozpoznawcze przemocy seksualnej. W zasadzie każde dziwne zachowanie (np. nagłe wycofanie się, nagły brak dystansu),

każda zmiana w zachowaniu, każda choroba psychosomatyczna mogą wskazywać na leżące u podstaw molestowanie.

Nie stwierdzono oddzielnego syndromu molestowania dzieci, tzn. nie można zestawić kilku odmiennych zmian w zachowaniu, aby wyciągnąć wniosek pozwalający na zdiagnozowanie molestowania dzieci. Raczej niezbędne jest uzasadnienie, dlaczego dziecko się zmieniło. Najczęściej udaje się to w bezpośrednim kontakcie z najbliższymi osobami, zwykle z rodzicami.

Dotychczas wstydlive dziecko może nagle okazać się agresywne, zaś głośne i ożywione nagle zaczyna się wstydzić i jest ciche, a dobrze wychowane zaczyna używać obscenicznego języka. Inne dziecko może z kolei wyrażać to w formie psychosomatycznej. Zaczyna się moczyć, reaguje bólami głowy, które często wskazują, że czymś się ewidentnie martwi. Ma bóle brzucha i pokazuje w ten sposób, że coś mu leży na żołądku. Codziennie rano wymiotuje i uważa, że świat jest do niczego. Wszystkie te przykłady cielesnych oznak mogą wskazywać na przemoc seksualną i być jednocześnie wołaniem o pomoc.

Często to jedynie mgliste przekonanie, nieokreślone uczucie, ponieważ dzieci rzadko mówią bezpośrednio o tym, że są molestowane. Rozmawia się o przypuszczeniu lub obserwacjach z kolegami, przyjaciółmi czy osobami, które znają dziecko.

Często występuje strach, pojawia się wątpliwość, czy nie stało się coś strasznego. Nie chciałoby się przecież niesłusznie kogoś podejrzewać, w szczególności kiedy zna się ewentualnego sprawcę („to taki troskliwy ojciec, zawsze odbiera swoją córkę”). Nie chcemy być zaszukani do kategorii tych, którzy reagują histerycznie.

A tak naprawdę nigdy nie można wykluczyć, że dziecko jest molestowane, kiedy widzimy zmiany w jego zachowaniu. Każdy symptom należy koniecznie zbadać.

3.5 Jak wygląda profil sprawcy?

Sprawcy molestowania mają często problemy psychiczne, nawet jeżeli na innych nie wywołują takiego wrażenia. W związku z zaburzeniami rozwojowymi

mają oni często obniżoną samoocenę oraz przerzucają zaspokojenie satysfakcji seksualnej na słabsze jednostki. Potrzebują oni fachowej pomocy w związku ze swoimi zaburzeniami osobowości, a przede wszystkim aby dojść do prawdy o swoim zachowaniu.

Niezależnie od stopnia rozwoju psychicznego człowieka molestowanie jest przestępstwem, za które sprawca sam ponosi odpowiedzialność. Istnieją również przestępcy seksualni, których zachowanie nie jest uzasadnione żadnymi problemami natury psychicznej. Od strony patologicznej patrząc, istnieją również zdrowi sprawcy molestowań seksualnych.

Odkrycie molestowania stanowi pierwszy krok do prawdy i szansę do osobistej zmiany życia. Sprawcy żyją niezauważeni w naszym społeczeństwie i z tego powodu czujność jest nieodzowna.¹⁷

Istnieją sprawcy, którzy:

... we wczesnym dzieciństwie zatrzymali się w rozwoju i uważają, że muszą informować i uświadamić dzieci oraz młodzież;

... zatrzymali się w wieku, w którym dzieci dowiadują się o różnicach między płciami. Tacy sprawcy zbliżają się swoich ofiar w formie zabawy w mamę i tatę albo lekarza, która wśród dzieci w wieku wczesnoszkolnym jest normalna;

... błędnie sądzą, że muszą wzbudzić w dziecku czy nieletniem „tęsknotę za seksualnością” i wabią pornograficznymi materiałami;

... rozpoznają, kiedy dzieci są samotne i czują się opuszczone, odczuwają tęsknotę za ciepłem i czułością; szczególnie w internatach albo na letnich obozach czy lokalnych scenach, i tęsknią za matczynym lub ojcowskim ciepłem;

... zatrzymali się w wieku dojrzewania i uprawiają nec'king czy petting, próbują wykorzystać niewinność dziecka lub nieletniego, aby rzekomo wprowadzić je w świat seksu;

... błędnie sądzą, że wiedzą na temat seksu wszystko, czują się nieskończenie ważni i często nawet przed sądem deklarują, że dzieci powinny być im wdzięczne, że mogły się od nich uczyć;

... wykorzystują autorytet, kryjąc się pod płaszczem osób godnych zaufania, bo im nie można nic zarzucić;

... jako dziecko nie doświadczyli sami seksualności w inny sposób. Nie oznacza to, że wszyscy molestowani w dzieciństwie staną się sprawcami. Jednakże duży odsetek sprawców był sam molestowany w dzieciństwie.

... jako starzejący się ludzie, błędnie sądzą, że mogą poprzez dzieci i młodzież wzbudzić na nowo swoje potrzeby.

Przy odkryciu ich czynów sprawcy stosują często następującą strategię:

- Wypieranie się przed samym sobą: „Nic się nie stało”.
- Uciekanie od odpowiedzialności: „Stało się, ale to nie wyszło ode mnie”.
- Wypieranie się seksualnego charakteru czynu: „Stało się, wyszło ode mnie, ale to nie miało nic wspólnego z seksem”.
- Wypieranie się winy: „Stało się, wyszło ode mnie, miało charakter seksualny, nie jest w porządku, ale miało miejsce wskutek zaistnienia okoliczności łagodzących (alkohol, seksualna lub inna frustracja, problemy finansowe, strach przed kobietami...).

3.6 Uwarunkowania strukturalne molestowania seksualnego

Przemoc seksualna wychodzi od pojedynczych sprawców, ma jednakże struktury ułatwiające sprawcom wdrożenie ich zamiarów. Stąd konieczne jest zwrócenie uwagi na owe uwarunkowania molestowania seksualnego. Często struktury ułatwiają sprawcom wykorzystanie ich pozycji autorytetu czy zaufania w celu molestowania dzieci i młodzieży. Szczególna pozycja i moralna reputacja prowadzą często do tego, że sprawcy są bardziej chronieni niż ofiary. Zdanie sobie sprawy z tego rodzaju wspomagających uwarunkowań jest istotne, by móc przedsięwziąć odpowiednie prewencyjne oraz interwencyjne środki.

¹⁷ Eksperti szacują, że ok. 90-95% sprawców to mężczyźni, 5-10% - to kobiety.

Czynniki, które sprzyjają seksualnej przemocy oraz mogą być przychylnie sprawcom:

Obchodzenie się ze swoją pozycją w sposób autorytarny

Rodzice, nauczyciele, wychowawcy, kierownicy grup, księża itp. stanowią dla dzieci i młodzieży autorytety, które są obdarzane zaufaniem. Relacje między dziećmi czy młodzieżą a dorosłymi charakteryzują różnice wynikające z władzy i zasobów, które w sytuacjach przemocy seksualnej są bezwstydnie wykorzystywane do realizacji potrzeb dorosłych. Różnice w posiadanej władzy nie mogą zostać przeoczone, w przeciwnym razie doszłoby również do przesunięcia odpowiedzialności¹⁸. W kościelnym kontekście istnieje szczególne niebezpieczeństwo uduchowienia władzy, które może zasłaniać odpowiedzialność¹⁹.

Problematyczne podejścia do wychowania i do relacji między płciami oraz generacjami.

Określone podejścia do wychowania i do relacji między płciami oraz generacjami w dużej mierze pomagają sprawcom. Autorytarne modele rodziny oraz szkoły mają w pierwszej kolejności na celu uzmysłowienie, że dzieci nie mają prawa kwestionować zdania dorosłych, ale muszą się im bezwarunkowo podporządkowywać. Sprawcy molestowania mogą więc łatwo zmanipulować i naciskać na utrzymanie tajemnicy.

Represyjne wychowanie seksualne

Dopóki dziecko nie nauczy się nazywać wszystkich części swojego ciała, często może mieć również problem z identyfikowaniem faktu, że jest molestowane. Nie będzie również umiało zwerbalizować tego, co się dzieje, a tym samym nie będzie umiało prosić o pomoc. Jeśli w zakresie religijnym zachowania seksualne będą ponadto fałszywie potępiane, to w niekorzystnym wypadku każdorazowe poruszanie tej kwestii będzie wiązało się z przekraczaniem tabu albo seksualne zachowania dorastających zostaną surowo ukarane. Odczuwanie swojej grzeszności i (wspólnej) winy przez ofiarę, ułatwia utrzymanie napaści w tajemnicy, co wielokrotnie zostaje niecznie wykorzystane przez sprawcę. Także przekonanie, że dzieci czy nieletni mogą być postrzegane jako równoprawni partnerzy

seksualni dorosłych, jest wysoce krzywdzące i niebezpieczne.

Wykorzystywanie religijnych motywów i praktyk

Sprawcy związani z kręgiem kościelnym niekiedy wykorzystują religijne metafory, przez które umacniają uzależnienia. Używają obrazu Boga Ojca Wszechmogącego, uległej Matki Boskiej oraz posłusznego Syna Jedyneho, aby wierzące dzieci i młodzież doprowadzić do uzależnienia. Często przy tym manipulują, zniekształcając wyzwalający przekaz wiary. Niebywale złe jest, gdy do tego celu wykorzystywany jest sakrament pojednania i ofiara wycierpianych czynów musi je wyznawać sprawcy jako „ciężkie wykroczenie”, względnie ofierze jest przez innego spowiednika zabronione, o tym mówić.

Przemilczanie kontekstu socjalnego

Ważne jest, aby uwzględniać przy molestowaniu seksualnym kontekst socjalny. Środowisko społeczne musi być zorientowane i wspierane w ocenie i traktowaniu czynów molestowania, żeby nie doszło do odwrócenia ról sprawca/ofiara i ofiary nie doświadczały na nowo przemocy. Instytucje oraz wspólnoty, które pracują z dziećmi oraz młodzieżą, powinny dysponować wiedzą o molestowaniu i znajomością odpowiednich środków interwencyjnych, w czym pomocne są niniejsze „Przepisy ogólne”.

18 Haker, Hiller / Ammicht Quinn, Regina / Junker-Kenny, Maureen, *Postskriptum*, w: *Concilium* 40 (2004), 264-265

19 Np. przekonanie: „Bóg jest tym, który działa przez mnie”

Przepisy ogólne

**dla Kościoła katolickiego w Austrii
dotyczące postępowania w przypadku
molestowania i przemocy**

Prawda was wyzwoli

Wspólne oświadczenie Konferencji Episkopatu Austrii, przewodniczących zgromadzeń zakonnych męskich i żeńskich w Austrii

Słowa Jezusa Chrystusa mają dla nas jasne przesłanie: „Niepodobna, żeby nie przyszły zgorzelenia; lecz biada temu, przez którego przychodzą. Byłoby lepiej dla niego, gdyby kamień młyński zawieszono mu u szyi i wrzucono go w morze, niż żeby miał być powodem grzechu jednego z tych małych. Uważajcie na siebie!”¹ Chyba nie można ostrzej przestrzec przed wykorzystywaniem dzieci i młodzieży. Jezusowy drastyczny obraz kamienia młyńskiego uzmysławia ogrom zranień, które zadane zostały „tym małym”, czyli bezbronny.

Przemoc i molestowanie, zarówno dla społeczeństwa, jak i Kościoła, stanowią bolesny fragment rzeczywistości, który trzeba dostrzegać, z nim walczyć i jemu zapobiegać.

Rany, które zadaje molestowanie seksualne i przemoc, są trudne do zagojenia tam, gdzie wykorzystano zaufanie dziecka, na przykład w rodzinie, szkole, w klubach i w Kościele. Wszystkie osoby odpowiedzialne zobowiązane są do podjęcia stosownych działań.

Stąd też tak liczne inicjatywy w ciągu minionych lat podjęte przez diecezje w Austrii w celu walki z przemocą i molestowaniem seksualnym. Powołano diecezjalnych rzeczników oraz diecezjalne komisje zajmujące się sprawcami, jak również stworzono przepisy i opracowano sposoby postępowania. Zgodnie z propozycją austriackich wikariuszy generalnych bardzo ważne było dla nas, aby zostały opracowane przepisy ogólne obowiązujące w Kościele w całej Austrii, dzięki czemu uregulowane zostałyby jeszcze bardziej konsekwentne traktowanie problemu molestowania i przemocy, przede wszystkim zaś zapobiegania.

To niesprawiedliwe, że sprawcy byli w przeszłości bardziej chronieni niż ofiary. Ze wstydem i jednoczesnym

smutkiem przyznajemy, że dopiero w ostatnich kilku latach w Kościele w Austrii panuje przekonanie, że przy zarzucie molestowania czy przemocy nie liczy się nic oprócz prawdy, która sama nas wyzwala². Tylko prawda i sprawiedliwość mogą zaleczyć odniesione rany³.

Jasne i konsekwentne działanie w konkretnych przypadkach podejrzeń i zarzutów jest dla nas, jako odpowiedzialnych, obowiązkiem. Konieczność współpracy z odpowiednimi organami państwowymi jest dla Kościoła oczywista. W każdym razie muszą być przestrzegane zasady sprawiedliwości, aby zaznali jej również sprawcy. Odpowiednie, konieczne konsekwencje natury karnej, cywilnej, dyscyplinarnej i kościelno-prawnej muszą zostać wyciągnięte wobec sprawcy. Sprawcy czynów pedofilnych w żadnym wypadku nie będą zatrudniani w duszpasterstwie, gdzie dochodzi do kontaktu z dziećmi i młodzieżą.

Wymagamy od sprawców, aby rozliczyli się, ponieśli odpowiedzialność, przyjmując wszystkie wynikające z ich czynów konsekwencje, oraz przyczynili się do zadośćuczynienia⁴.

Troska o ofiary musi stać na pierwszym miejscu. Jako Kościół stawiamy się jednoznacznie po stronie poszkodowanych. Jesteśmy gotowi wysłuchać ich cierpień, współczuć im, wspierać i pomagać. Mamy ogromny szacunek dla tych, którzy są gotowi mówić o swoich doświadczeniach z molestowaniem i przemocą w środowisku kościelnym.

Trudno wyobrazić sobie, ile potrzeba odwagi i samozaparcia, aby ubrać w słowa doznane molestowanie. Za-

2 Por. Jan 8, 32

3 [Konieczne jest to], aby to, co wydarzyło się w przeszłości, wydobyc na światło dzienne i przedsięwziąć wszystkie konieczne działania, aby w przyszłości nie doszło do podobnych incydentów. Należy zapewnić, że będą przestrzegane przepisy praworządności i przede wszystkim będą one służyć ofiarom, których dotknęło to niebywale okrutne przestępstwo. Z przemówienia do biskupów w Irlandii podczas wizyty „Ad-limina” w dn. 28 października 2006, z OR nr 45, 10.11.2006. str. 10

4 Por. Wywiad z Papieżem Benedyktem XVI podczas lotu do Ameryki w dn. 15 kwietnia 2008 roku: „Będziemy wykluczać pedofilów ze wspólnoty kapłańskiej. To jest absolutnie nie do pogodzenia; jeśli ktoś jest rzeczywiście winny pedofilii, nie może być księdzem.

1 Łk 17, 1-2

chęcemy wszystkich, którzy doznali molestowania i przemocy, aby zgłaszali się do diecezjalnych rzeczników i innych poradni, gdzie znajdą bezpieczną i dyskretną przestrzeń do rozmowy. Opowiedzenie o swoich krzywdach, poczucie bycia wysłuchanym i doświadczenie, że to, co się wydarzyło, zostało uznane, pomaga w przezwyciężeniu doznanych krzywd. Pokrzywdzonym i zranionym w ich godności trzeba pomóc i uniemożliwić dalsze molestowanie.

W imieniu Kościoła prosimy o wybaczenie wszystkich tych, którzy byli molestowani przez kościelnych współpracowników. Prosimy o przebaczenie również tam, gdzie - w obliczu ujawnionego molestowania czy poważnych podejrzeń - ze strony osób odpowiedzialnych nie zrobiono niczego lub zrobiono zbyt mało. Niech Bóg pomoże nam w odniesieniu do tego, że niektórzy z naszych szeregów zawiedli i wykazali brak odpowiedzialności.

Właśnie do nas w Kościele odnoszą się zachęcające i dające nadzieję słowa Jezusa: „prawda nas wyzwoli”⁵. O wszechstronną i wyzwalającą służbę tej prawdzie prosimy wszystkich w Kościele.

Mariazell, 21 czerwca 2010 r.
wspomnienie św. Alojzego Gonzagi

kardynał dr Christoph Schönborn
przewodniczący episkopatu Austrii

1 Zapobieganie

Poszanowanie dla godności ludzkiej stanowi naczelną zasadę naszego działania. Ochrona dzieci i

młodzieży stoi na pierwszym planie. Jeżeli udaje się ich ochrona we wszystkich instytucjach kościelnych, to tym samym zapewniona jest ochrona współpracowników i instytucji przed uogólnionymi podejrzeniami i utratą zaufania.

Konieczna jest aktywna odpowiedzialność dorosłych, instytucji i całego społeczeństwa jak i wielorakie działania zapobiegawcze, aby możliwie najlepiej zagwarantować powstanie „zdrowego środowiska” dla dzieci i młodzieży.

Chociaż działania profilaktyczne oparte wyłącznie na dziecku przynoszą pewne skutki, szybko jednak osiągają swoje granice. Nie ma udowodnionego sukcesu w odniesieniu do dziecięcych zdolności, aby rzeczywiście odeprzeć napaść w przypadku molestowania. Przemysłane postępowanie i ukryty nacisk, jaki z reguły wywierają sprawcy, najczęściej znacznie przekraczają zdolności obronne dziecka.

Zasadniczo potrzeba kultury konstruktywnego wtrącania się i debaty, kultury „spojrzenia”. Ochrona dzieci zostanie tylko wówczas osiągnięta, kiedy wszyscy będą ją postrzegać jako powszechne życzenie i wspólną odpowiedzialność. Konieczne są: odpowiednie uwrażliwienie i profesjonalizacja pracowników i wolontariuszy oraz ustanowienie jasnych reguł i struktur.⁶

1.1 Dobór i przyjmowanie pracowników

Osoby odpowiedzialne w diecezjach i zakonach, rektorzy seminariów duchownych i kierownicy instytucji starają się w doborze i zatrudnianiu duchownych, zakonników i wolontariuszy poświęcić szczególną uwagę dojrzałości ich osobowości i obchodzenia się ze seksu-

alnością i władzą oraz ze związanymi z tym problemami.

W procedurze zatrudniania zasięga się opinii osób z otoczenia kandydatów (dotychczasowi nauczyciele, duszpasterze, pracodawcy).⁷

Przy uwidocznieniu obciążających czynników zostanie w procesie przyjęcia czy zatrudniania poproszony o konsultację fachowiec.

Wobec kandydatów do święceń decydujące są również austriackie wytyczne dla przyjmowania i kształcenia („ratio nationalis”).

Przy zatrudnianiu nowych pracowników i przyjmowaniu do seminarium duchownego musi zostać przedstawione zaświadczenie o niekaralności.

Obowiązkowe jest zasięgnięcie informacji u poprzedniego przełożonego zakonnego lub wikariusza generalnego wcześniejszej diecezji.⁸

Doświadczenie pokazuje, że pomimo zastosowanej terapii u sprawców molestowania notuje się względnie wysoki odsetek nawrotów. Stąd pedofilni sprawcy molestowania w żadnym wypadku nie mogą zostać zaangażowani w duszpasterstwie, gdzie ma miejsce kontakt z dziećmi lub młodzieżą. Decyzja o ewentualnym zaangażowaniu w innych dziedzinach zostanie podjęta indywidualnie. Przy czym uwzględnione zostaną: rodzaj występkę, uznanie winy przez sprawcę i jego żadośćuczynienie, niebezpieczeństwo powtórzenia i możliwie największe bezpieczeństwo dla osób z obszaru oddziaływania.⁹

Ponowne zatrudnienie na kościelnym stanowisku jest ponadto zależne od tego, czy przez to nie

powstanie uzasadnione zgorzsenie lub zagrożenie utraty zaufania do Kościoła.

⁶ por. przepisy odnośnie zapobiegania Episkopatu Szwajcarii www.sbk-ces-cvs.ch

⁷ por. www.vatican.va/roman_curia/congregations/ccathe-duc/dokuments/rc_con_ccatheduc_doc_20080628_orientamenti_ge.html

⁸ por. cann 241 i 645 CIC

⁹ potrzebna kryminalno-psychiatryczna ekspertyza

1.2 Kształcenie i doksztalcanie

Samoświadomość i biografia

W kształceniu kapłanów i zakonników wymaga się zdolności samoświadomości. Fachowe wsparcie ma pomóc, aby odpowiedzialnie spojrzeć na własną biografię, przemyśleć ją, i kiedy potrzeba, podjąć terapeutyczne działanie.

Konfrontacja z seksualnością

Gruntowna, wspierana z zewnątrz konfrontacja z tematami: seksualności oraz rozwoju ludzkiej i emocjonalnej dojrzałości, zdolności budowania więzi jak i z cnotą wstrzemięźliwości koniecznie należą do kształcenia.¹⁰

Przekraczanie granic

W kształceniu zostają uświadomione takie tematy jak: odpowiedzialność pełnionej roli, przestrzeganie koniecznych reguł postępowania - zwłaszcza w odniesieniu do dzieci i młodzieży -, bliskość i dystans, wrażliwe obchodzenie się z autorytetem i układem zależności jak i wyrafinowane formy przekraczania granicy. Te ostatnie stanowią często zapowiedź molestowania seksualnego.

Odpowiedzialność za cielesną nienaruszalność

Podczas kształcenia zostaje wyraźnie przekazane, że odpowiedzialność za zachowanie własnego profesjonalizmu oraz osobistej i seksualnej nienaruszalności w każdym wypadku zależy od kształconej osoby.

Życie we wspólnocie

Istotna jest wspólnota w seminarium duchownym czy w nowicjacie. Tam daje się poznać, jak dalece kleryk czy nowicjusz może wdać się w układy z podobnymi sobie, względnie jakie problemy powstają we wspólnym życiu w grupie. Należy poważnie traktować właśnie te problemy, o nich mówić a w zaistniałym przypadku poddać terapii.

Szczególnie spojrzeć należy na pielęgnowanie życia duchowego oraz wspólnoty duchownych i zakonników, ponieważ istotnie przyczyniają się do duchowej równowagi kapłana, diakona czy zakonnika. Przede wszyst-

kim należy wskazać, jak ważne są odpowiednie przyjaźnie. Trzeba usilnie zwracać na to uwagę, że dla osób żyjących w celibacie ważne jest, aby miały jakby rodzinne otoczenie oraz wewnętrzny i zewnętrzny dom.

Regularne uczestnictwo w doksztalcaniu

Aby zagwarantować profesjonalność działalności duszpasterskiej i pedagogicznej, ma miejsce regularne doksztalcanie. Do tego angażuje się także fachowców z zewnątrz. Istotnym punktem jest tu uwrażliwienie na oznaki przemocy i seksualnego molestowania oraz czujne obchodzenie się z oznakami i wypowiedziami dzieci.

Samorefleksja i otwarta rozmowa

Osobisty rachunek sumienia, duchowe przewodnictwo, spowiedź, fachowa superwizja i roczne rekolekcje oferują każdemu dobrą okazję do refleksji i wypowiedzenia się o osobistych doświadczeniach, również w delikatnej kwestii seksualności. Należy dopatrzeć właściwego obchodzenia się z rozczarowaniami i niepowodzeniami, aby nie prowadziły do błędnych zachowań kompensujących.

1.3 Zobowiązanie

Wszyscy współpracownicy w Kościele muszą zostać w sposób udokumentowany poinformowani o aspektach dotyczących zapobiegania molestowaniu, wymienionych w „Przepisach ogólnych”, oraz mają stosować treść „Przepisów ogólnych” w zakresie powierzonej im funkcji i podpisać zobowiązanie do ich zachowywania (por. część D 8).

1.4 Postępowanie w przypadku podejrzeń

Decydującym działaniem zapobiegawczym jest pewność, że zbadane zostanie dokładnie i bez wyjątku każde podejrzenie, niezależnie od tego, czy idzie o poważne czy tylko niewielkie wykorzystanie. Potrzeba jednego przejrzystego i uczciwego sposobu postępowania wobec dzieci, młodzieży i dorosłych współpracowników. Ochrona dziecka i nieletniego jest pierwszoplanowa.

Wszyscy kościelni współpracownicy są zobowiązani - bezpośrednio lub przez przełożonych - zameldować

¹⁰ dla kandydatów do kapłaństwa por. can 247 CIC; Jan Paweł II posynodalne pismo „Pastores dabo vobis” z 25.03.1992 art. 29, str. 43nn; Wytuczne do kształcenia w instytucjach zakonnych z 02.02.1990 art. 13, str. 39nn, w: www.vatican.va

diecezjalnym działom do zapobiegania wszystkie bez wyjątku podejrzane przypadki molestowania lub użycia przemocy.¹¹

1.5 Dział do zapobiegania molestowaniu seksualnemu i przemocy

Każdy biskup diecezjalny, po wysłuchaniu odpowiednich doradców, ustanowi dział do zapobiegania molestowaniu i przemocy, z pełnomocnikiem do spraw dzieci i młodzieży. Pod kierownictwem tego pełnomocnika może zostać ustanowiona grupa robocza do ochrony dzieci i młodzieży.

Główne zadanie polega na:

- uwrażliwienie na temat przemocy i molestowania seksualnego
- profesjonalizacja współpracowników pracujących z dziećmi i młodzieżą
- informowanie i doradzanie wszystkim współpracownikom.

Jest wezwaniem czasu, by utrzymywać przy życiu stały proces uwrażliwiania i profesjonalizacji oraz proponować odpowiednie działania wspierające. Bardzo polecana jest współpraca z cywilnymi fachowymi urzędami.

Decyzje o konkretnych sposobach pracy podejmuje ordynariusz po konsultacji odpowiednich doradców.

1.6 Zarządzanie skargami dzieci i młodzieży

Aby zapobiegać molestowaniom, należy stworzyć możliwość składania skarg i o tym poinformować dzieci i młodzież.¹² Ważne jest, aby do ich dyspozycji stały różnorodne, mniej i bardziej skomplikowane możliwości, ułatwiające wyrażanie uwag.¹³

Bardzo pomocny i wspierający może okazać się kontakt

z pozakościelnymi organizacjami dzieci i młodzieży.

1.7 Uzupelnienia regulaminu pracy

Wszyscy kościelni przełożeni są wezwani, by w regulaminach pracy dla kapłanów i świeckich do tematu „molestowanie seksualne i przemoc” dołączyć wskazówki i zarządzenia odnośnie zapobiegania molestowaniu i przemocy oraz regulacje w zaistniałym przypadku a potem wprowadzić je w życie.¹⁴ Wszyscy kościelni współpracownicy otrzymują te „Przepisy ogólne”, poświęcają im przyjęcie do wiadomości i zobowiązują się do ich przestrzegania.

11 patrz Część B rozdział 3

12 np. skrzynka zażaleń, wewnętrzne i zewnętrzne osoby kontaktowe, telefon zaufania itp.

13 np. platforma internetowa, pisemne, ustne, anonimowe, bezpośrednie, pośrednie...

14 przykłady pod www.ombudsstellen.at

2 Zasady postępowania

Celem niniejszej regulacji jest zapewnienie wsparcia we wrażliwym obchodzeniu się z dziećmi, młodzieżą i osobami wymagającymi specjalnej troski. Regulacje bazują na założeniach i inicjatywach realizowanych przez różnego rodzaju organizacje broniące praw dziecka (np. terre des hommes; www.schau-hin.ch). Poniższy ogólny katalog postępowania dla wszystkich współpracowników nie powinien być ani sztywną ramą, która uniemożliwia im pracę, ani nie powinien zawierać przepisów, które mają odzwierciedlenie wyłącznie na papierze. Powinien on definiować poprawny stosunek pomiędzy bliskością a dystansem.

Obok podstawowego uwrażliwienia i pozytywnego nastawienia w budowaniu relacji z dziećmi i młodzieżą, które powinny być pełne wzajemnego szacunku i zaangażowania, istotne jest również to, aby wymagać od duchownych, osób zatrudnionych i wolontariuszy, profesjonalnego zachowania w ramach ich działalności z dziećmi, młodzieżą i osobami specjalnej troski. Wszyscy zatrudnieni i wolontariusze winni kierować się zasadami poniższych przepisów ogólnych, które powinny być sformułowane odpowiednio do poszczególnych instytucji.¹⁵

2.1 Wspieranie praw dzieci i młodzieży

Ponieważ Kościół katolicki wspiera prawa dzieci i młodzieży, wszyscy pracownicy mający kontakt z dziećmi i młodzieżą są zobowiązani¹⁶:

- traktować dzieci i młodzież z odpowiednim szacunkiem oraz uznawać je jako samodzielne osoby posiadające prawa;
- postrzegać je jako godne ochrony osobowości z własnymi potrzebami i prawami;

¹⁵ Zestawienie inicjatyw różnych organizacji broniących praw dzieci.

¹⁶ Por. także Konwencja praw dzieci, www.kinder-rechte.gv.at

- troszczyć się o zrozumienie ich osobowości w kontekście ich poszczególnego otoczenia;
- współpracować z nimi na zasadzie kooperacji i szacunku, biorąc za podstawę wzajemne zaufanie i system wartości;
- pracować z nimi w taki sposób, aby wspierać ich zdolności i talenty, rozwijając ich efektywność;
- liczyć się z ich myślami i przekonaniem, brać na poważnie ich wypowiedzi.

2.2 Ochrona praw dzieci i młodzieży

Dzieci i młodzież mają prawo:

- być wysłuchani. Ich myśli i opinie są warte starannego przemyślenia;
- być zachęcane i wspierane do tego, aby brać aktywny udział przy szukaniu rozwiązań we własnym interesie;
- do dobrego samopoczucia, jak i do wspomaganego i ochranianego rozwoju, aby mogły rozpoznać własne talenty;
- być traktowani jako aktorzy własnego rozwoju, przy czym szczególne znaczenie należy przywiązywać do ich zdrowia i bezpieczeństwa, ich dobrego samopoczucia i zainteresowań;
- być brany pod uwagę i rozumianymi w odniesieniu do własnej kultury oraz pochodzenia etnicznego. Ich potrzeby mają zosać uznane - i jak dalece to możliwe – spełnione w rodzinnym kontekście.

2.3 W kontakcie z dziećmi i młodzieżą należy

- respektować ich prawa wspierać kulturę otwartości, w której mogą przedstawiać swoje pytania i problemy i je dyskutować;
- wyjaśnić im w ramach „szkolenia świadomości” różnice pomiędzy akceptowalnym a nieakceptowanym zachowaniem dorosłych;
- unikać drażliwych sytuacji, które mogą prowadzić do oskarżeń;
- być świadomym, że nasze zachowanie np. złapanie dziecka za rękę - nawet jeśli ma na celu jego uspokojenie - przez osoby trzecie oraz samo dziecko może być inaczej interpretowane;
- unikać sytuacji izolacji np. w samochodzie, biurze lub

- innych pomieszczeniach, dokąd nie mają dostępu osoby trzecie;
- ▮ sprzeciwiać się nieprawidłowym zachowaniom i rozpoznawać niebezpieczeństwa, które mogą prowadzić do użycia siły wobec dzieci i młodzieży;
- ▮ zadbać o to, aby – jeśli to możliwe - zawsze w zasięgu wzroku znajdował się inny dorosły, a kiedy to niemożliwe, poszukać innego rozwiązania;
- ▮ rozmawiać z nimi otwarcie o tym, jak inne osoby zachowują się wobec nich;
- ▮ upewnić się, iż podczas robienia zdjęć (także kręcenia filmów itp.) są one odpowiednio ubrane i nie robią żadnych seksualnie sugestywnych póz;
- ▮ zapewnić, że podczas wyjść / wycieczek będzie towarzyszyć jeszcze inny dorosły. Jeśli dorosły odwiedza pokój dziecka czy nieletniego, drzwi muszą być przez cały czas otwarte;
- ▮ konfesjonał musi być tak ustawiony, aby był dobrze widoczny dla innych. Należy unikać spowiadania i poufnych rozmów z dziećmi i młodzieżą w innych miejscach, jeśli w domu czy w pobliżu nie ma żadnej innej osoby. Podczas spowiedzi musi być zachowany odpowiedni dystans fizyczny.
- ▮ dyskryminowania innych dzieci lub nieletnich, poprzez uprzywilejowane traktowanie jednostek, na przykład przez prezenty, pieniądze, zainteresowanie itp.;
- ▮ zajmowania się przesadnie długo jednym dzieckiem lub nieletnim, i w ten sposób oddzielania od innych;
- ▮ robienia lub oglądania zdjęć oraz filmów, na których dzieci czy nieletni pozbawieni są godności.

2.4 W kontakcie z dziećmi i młodzieżą zabrania się:

- ▮ stosowania jakichkolwiek kar cielesnych typu klapsy albo innych form przemocy fizycznej;
- ▮ jakiegokolwiek formy seksualnych relacji z dziećmi i młodzieżą;
- ▮ działań molestujących, wspieranie tego typu działań oraz organizowanie aktywności, jakie niosą niebezpieczeństwa użycia przemocy;
- ▮ relacji opartych na gwałcie lub wyzysku dzieci i młodzieży;
- ▮ używania fizycznie lub seksualnie prowokacyjnego języka, gestów i czynności;
- ▮ nocowania samemu z dzieckiem lub nieletnim;
- ▮ zapraszania ich samych do domu;
- ▮ pomagania w czynnościach osobistych, które dziecko może samo wykonać (np. mycie, ubieranie się, chodzenie do toalety);
- ▮ ciche zezwalanie na aktywności, które mogą prowadzić do użycia przemocy lub nielegalnych zachowań dzieci i młodzieży, lub wręcz uczestniczenie w nich;
- ▮ obrażania, poniżania, hańbienia, ujmowania godności albo stosowania innych form przemocy psychicznej;

3 Ważne informacje w odniesieniu do podejrzeń i obserwacji

3.1 Informacje ogólne

Zarówno uzasadnione podejrzenie, jak i ewentualna plotka, muszą zostać zweryfikowane. Podejrzenie musi zostać rozwiane albo wzmocnione. Podejrzenie nie jest jeszcze dowodem, ale jedynie wskazówką ewentualnego molestowania seksualnego. Zgłoszenie podejrzenia wymaga odwagi cywilnej.

Wątpliwość powstaje w momencie, kiedy zdajemy sobie sprawę, że „coś takiego” nie mogłoby się zdarzyć w tak porządnej i chrześcijańskiej rodzinie albo w Kościele. Nie wolno bać się wyrażania takich wątpliwości, ponieważ łatwiej dać sobie radę z czymś uświadomionym niż z tłumionymi myślami.

W przypadku przemocy seksualnej oprócz szkód pierwotnych, które są wywołane bezpośrednio przez popełniony czyn, występować mogą również skutki wtórne spowodowane poprzez zbyt pośpieszne, nieprzygotowane zdemaskowanie przemocy.

Do tego dochodzi również fakt, iż dziecko zasługuje w najwyższym stopniu na ochronę, a każda ingerencja oznaczać może dla niego wykorzystny wpływ. W przypadku samego podejrzenia obok porządku państwowego obowiązuje również porządek kościelny, co zostało ujęte w tych przepisach ogólnych.

Jeśli podejrzenie zostanie potwierdzone, rozpoczyna się proces opracowania danego przypadku. Ważne, aby ten proces przygotować oraz przeprowadzić wspólnie z różnymi grupami zawodowymi, które mają profesjonalny kontakt z ofiarą¹⁷.

¹⁷ Np. nauczyciel, wychowawca, pracownik socjalny, pracownicy jednostek doradczych

3.2 Zasady

- zachować spokój
- nie działać zbyt pochopnie
- nikt nie jest w stanie zapewnić wystarczającej pomocy w przypadku molestowania seksualnego w pojedynkę. Wymagana jest współpraca różnych pomocników i instytucji.
- dzieci i młodzież potrzebują zwykle wiele czasu, aby móc mówić o molestowaniu (często dopiero po kilku albo kilkudziesięciu latach); rzadko opowiadają wszystko naraz;
- trzeba pamiętać, że często dziecko czy nieletni jest uzależniony od sprawcy, może znajdować się pod jego wpływem i do końca chce być lojalny;
- konfrontacje z podejrzeniem nie powinny odbywać się zbyt pochopnie, aby uniknąć nacisku na ofiarę, by niczego nie mówiła, by nie został zerwany kontakt z bliskimi osobami;
- rozmowy konfrontujące powinny odbyć się dopiero podczas procesu demaskowania, który musi być zaplanowany i przeprowadzony przez profesjonalnych pomocników.

3.3 Wspieranie osób dotkniętych problemem

W instytucjach, które na swoim terenie zetknęły się z molestowaniem, często ma miejsce pewnego rodzaju „instytucjonalny szok”. Taki szok przeżywa otoczenie ofiar i sprawców.

Krewni, przyjaciele, znajomi, koledzy z pracy, reagują przerażeniem, niedowierzaniem i bezradnością na informację o molestowaniu w ich otoczeniu, rodzinie, wspólnocie czy instytucji.

Od pełnego zdumienia „To nie może być prawdą” aż po samo obwiniające „Dlaczego nikt z nas niczego nie zauważył?” albo „Dlaczego nie uczyniono czegoś wcześniej”? cały wachlarz takich pytań pokazuje, że często również otoczenie ofiary czy sprawcy muszą uporać się z traumatycznym przeżyciem.

Zwolnienie z pracy domniemanego sprawcy zawsze wywołuje głęboki rozłam w parafii lub instytucji. Pogarda i solidarność, empatia i wątpliwości wywołują karuzelę uczuć, z którą wielu musi się borykać.

Ordynariusz względnie jego pełnomocnik w ramach swoich kompetencji powinien zadbać o to, aby zapewnić odpowiednie wsparcie i pomoc dotkniętym osobom z otoczenia (np. superwizję, coaching, poradę prawną itp.)

4 Regulacje dla osób odpowiedzialnych

4.3 W parafii

Proboszcz albo prawny jego odpowiednik jest szczególnie odpowiedzialny za swoich wiernych. Dlatego musi on dołożyć wszelkich starań, aby wszyscy zatrudnieni i wolontariusze w jego parafii zostali poinformowani o regulacjach i zasadach postępowania mających na celu zapobieganie molestowaniu seksualnemu. Pełniąc swoją funkcję musi on wyciągać odpowiednie konsekwencje w wypadku naruszenia regulacji i zasad postępowania.

Część działań mających na celu zapobieganie molestowaniom seksualnym polega na rozpowszechnianiu odpowiednich informacji. Z tego powodu rada parafialna powinna przynajmniej raz na kadencję bliżej zająć się tym tematem. Być może powinna posłużyć się przy tym inicjatywami działu do spraw zapobiegania molestowaniu i przemocy względnie specjalnie wyszkolonymi regionalnymi pełnomocnikami.

Ważne jest, aby w odpowiedniej formie przedstawić wspólnocie parafialnej tematykę bliskości i dystansu i ją przedyskutować ze współpracownikami. Poprzez otwarte i regularne poruszanie tego tematu zwłaszcza do rodziców trafia jednoznaczna informacja, iż troska o ich dzieci i młodzież stawiane są w parafii na pierwszym miejscu.

W każdej radzie parafialnej tematyka ta powinna zostać powierzona konkretnej osobie, która wspiera odpowiedzialnego księdza w podtrzymywaniu i zachowaniu przepisów ogólnych. Dane tej osoby należy przekazać ordynariuszowi.

4.4 Za duszpasterstwo dzieci i młodzieży

W ramach duszpasterstwa dzieci i młodzieży należy zwrócić szczególną uwagę na dwa tematy:

Wśród osób odpowiedzialnych należy przepracować temat bliskości i dystansu oraz regulacje i zasady postępowania. Zintensyfikowana debata wokół tego tematu jest szczególnie niezbędna dla pracy z dziećmi i młodzieżą.

Przy doborze nowego kierownika grupy należy zwrócić uwagę, czy idzie o dojrzałą i zrównoważoną osobowość, która jest predysponowana do pracy z dziećmi i młodzieżą i zarazem gotowa jest się kształcić i doszkalać. Wszystkie osoby zatrudnione w duszpasterstwie dzieci i młodzieży muszą odbyć podstawowe kształcenie, w którym między innymi zostaje omówiona problematyka molestowania i przemocy¹⁸.

4.6 Za kościelne wspólnoty i instytucje

Niniejsze przepisy ogólne są wiążące dla wszystkich kościelnych wspólnot i instytucji w Austrii¹⁹. Stąd dla wszystkich ich kierowników jest samo przez się zrozumiałe, aby zaakceptować obowiązujące w całej Austrii regulacje i standardy, opisane w tych przepisach ogólnych. Kierują się nimi i przestrzegają określonych sposobów postępowania w swoim zakresie. Zarządzenia tych przepisów ogólnych mają być wprowadzone w życie w im podległych wspólnotach i instytucjach.

¹⁸ Np. kurs podstawowy na opiekuna katolickiego

¹⁹ Dotyczy to również: związków kościelnych, konwiktów, szpitali i fundacji kościelnych

Zasady postępowania

**w przypadku oskarżenia
o molestowanie seksualne i przemoc**

Zakres obowiązywania

§ 1 Niniejszy regulamin dotyczy postępowania w przypadku molestowania seksualnego i/albo użycia przemocy względem osób nieletnich bądź wymagających specjalnej troski lub dorosłych, przez duchownych, zakonników lub etatowych czy społecznych współpracowników świeckich w instytucjach rzymskokatolickiego Kościoła.¹

Definicje

§ 2 Pod pojęciem **molestowania seksualnego** rozumie się każde działanie, które zostało opisane w art. 6 §1 Normae². Dodatkowo regulamin znajduje zastosowanie w przypadku działań nieistotnych z punktu widzenia prawa karnego, a które stanowią przekroczenie pewnych granic w duszpasterskim, wychowawczym lub opiekuńczym obchodzeniu się z niepełnoletnimi, osobami specjalnej troski lub dorosłymi.

§ 3 Pod pojęciem **zastosowanie przemocy** rozumie się fizyczny atak, zagrożenie takim zachowaniem albo zachowanie, które może w istotnym sposób mieć wpływ na zdrowie psychiczne.

§ 4 **Nieletni** to osoby, które zarówno według austriackiego prawa państwowego, jak i prawa kanonicznego, nie skończyły jeszcze 18. roku życia.

§ 5 **Zakres obowiązywania dotyczący służby:** W odniesieniu do duchownych lub zakonników powyższe przepisy obowiązują ich, kiedy zatrudnieni są w jakiejś diecezji lub domu zakonnym na tere-

nie Austrii albo czyn został popełniony w Austrii. Na równi z zakonnikami stawiani są członkowie wspólnot życia apostołskiego i instytutów sekularnych. Zobowiązania zakonów zostały opisane bliżej w § 79. W przypadku współpracowników świeckich regulamin znajduje zastosowanie wyłącznie dla działań, które są związane z wykonywaniem powierzonej im działalności kościelnej.

§ 6 **Inne instytucje:** Regulacje obowiązują również wszystkie wspólnoty kościelne i instytucje w Austrii, w szczególności te, które podlegają biskupowi. Regulacje są wiążące również dla wszystkich prywatnych szkół katolickich oraz katechetów w szkołach publicznych i prywatnych.

§ 7 **Pozostałe przepisy:** Regulamin obowiązuje niezależnie od innych przepisów zawodowych, jak np. tych dla Caritas, szpitali i domów opieki. Zastosowanie przepisów z zakresu szkolnictwa pozostaje nienaruszone wobec nauczycieli.

§ 8 **Inne czyny:** Przypadki mobbingu, stalkingu, dyskryminacji na tle seksualnym i innym w miejscu pracy, naruszenia prawa równouprawnienia, nie zostały objęte tym regulaminem, ponieważ istnieją osobne, do tego powołane biura porad i zażeń.

Położenie obwinionego

§ 9 **Domniemanie niewinności:** Aż do udowodnienia winy, w każdym przypadku obowiązuje domniemanie niewinności. Wysłanie na urlop albo zwolnienie z pracy nie stanowi żadnego wyroku.

§ 10 **Ochrona dobrego imienia:** Przy każdej formie komunikacji należy przestrzegać praw osobistych obwinionego, w szczególności prawa do zachowania dobrego imienia (c. 220 CIC).

§ 11 **Prawo do wysłuchania:** Osoba reprezentująca

1 Niezależnie od użytej formy gramatycznej treść odnosi się zarówno do kobiet, jak i mężczyzn, o ile nie chodzi o duchownych.

2 Congregatio pro Doctrina Fidei, Normae de delictis Congregationis pro Doctrina Fidei reservatis seu Normae de delictis contra fidem necnon de gravioribus delictis (21.5.2010), w: AAS 102 (2010) 419-434. Dalej zwana: „Normae“.

komisję diecezjalną może przeprowadzić rozmowę z obwinionym, o ile nie grozi to wyjaśnieniu stanu rzeczy oraz nie będzie przeszkadzało państwowym organom ścigania przestępstw. Jeśli konieczne, trzeba przedsięwziąć środki ochrony domniemanej ofiary. W rozmowie osoba obwiniona zostaje skonfrontowana z zarzutem albo podejrzeniem; daje się jej możliwość odniesienia się do sprawy. Obwiniony ma prawo do otrzymania w rozsądnym terminie pisemnej opinii.

- § 12 **Prawo do obrony:** Obwiniony ma prawo powołać osobę godną zaufania. Musi zostać poinformowany o przysługującym mu prawie do odmowy zeznań.
- § 13 **Prawo do wglądu akt:** Komisja diecezjalna musi obwinionemu przedstawić do wiadomości wszystkie decydujące fakty, aby ten mógł skorzystać z prawa do obrony. Obwiniony ma prawo wglądu do akt. Przewodniczący komisji diecezjalnej może ograniczyć dostęp do akt, jeśli domniemana ofiara wiarygodnie zezna, że grozi jej szkoda (por. Art 24 Normae) lub być może zagrożone są inne osoby.

Konsekwencje i działania

Pomoc dla domniemanych ofiar

- § 14 **Natychmiastowa pomoc poprzez rzeczników:** Rzecznik może w razie zaistnienia takiej potrzeby zaproponować pierwszą pomoc terapeutyczną domniemanej ofierze, obiecując pokrycie kosztów. Może również wskazać inne odpowiednie jednostki doradcze i lecznicze.
- § 15 **Wsparcie finansowe:** Niezależnie od ewentualnych roszczeń odszkodowawczych, które zostały zatwierdzone sądownie, ofiara może wyrazić życzenie wypłaty finansowej zapomogi. W takiej sytuacji

spawa wraz z opinią rzecznika, komisji diecezjalnej i właściwego ordynariusza trafia do rozpatrzenia do niezależnej komisji ochrony ofiar (patrz §25), która daje zalecenia co do świadczonej pomocy wraz z określeniem wysokości kwoty zapomogi.

Natychmiastowe środki wobec domniemanych sprawców

§ 16 **Brak kontaktu:** W miarę możliwości należy zabezpieczyć obwinionemu kontaktowania się z osobami, które zgłosiły obwinienie lub są powiązane ze zgłoszonym czynem.

§ 17 Działania odnośnie sprawowanej służby:

a. duchowny: Jeśli podejrzenie zostanie potwierdzone albo zostanie wszczęte postępowanie karne przez prokuraturę, należy zaproponować obwinionemu pójście na urlop lub w pilnym przypadku ordynariusz zwalnia z pracy. Przy czym może okazać się konieczne wskazanie mu miejsca przebywania i zakazanie mu kontaktu z domniemanymi ofiarami oraz nie dopuszczenie go do zajęć, które mogłyby zagrażać nieletnim. Środki zapobiegawcze o charakterze karnym są zgodnie z c. 1722 CIC i art. 19 Normae zastrzeżone dla wstępnego postępowania kanonicznego.

b. pracownicy świeccy: Jeśli to pracownikowi świeckiemu zostaje postawiony konkretny zarzut, ordynariusz musi niezwłocznie poinformować osobę odpowiedzialną za sprawy kadrowe. Po zapoznaniu się ze stanowiskiem obwinionego podejmuje ona działania z zakresu prawa pracy, nie wykluczając bezterminowego zwolnienia albo wypowiedzenia.

c. wolontariusze: Jeśli w trakcie badania podejrzenie zostanie podtrzymane albo zostanie wszczęte postępowanie karne przez prokuraturę, wykonywanie dalszych czynności jako wolontariusz zostaje zawieszona, w każdym razie takie, które może zagrażać nieletnim.

d. nauczyciel: Jeśli podejrzani są kościelnie zatrudnieni nauczyciele religii albo nauczyciele re-

ligii w państwowych szkołach albo nauczyciele w prywatnych szkołach katolickich, ordynariusz musi niezwłocznie poinformować o tym fakcie odpowiednie szkolne organy administracyjne.

e. w przypadku członków zakonu, którzy nie podlegają punktom a-d, wyższy przełożony zakonu musi podjąć działania, aby obwiniony nie stanowił zagrożenia dla nieletnich ani przez swoje zajęcia, ani miejsce pobytu.

§ 18 Opieka dla obwinionego: Do obowiązków ordynariusza należy zapewnienie duszpasterskiego wsparcia obwinionemu względnie sprawcy, a kiedy to konieczne, przyjęcie pomocy prawnej i terapeutycznej, aby przeciwdziałać recydywie.

§ 19 Informacja zwrotna: biskup albo przełożony zakonny informuje diecezjalną komisję oraz rzecznika diecezjalnego o konsekwencjach wyciągniętych względem obwinionego.

Możliwe konsekwencje dla sprawcy

§ 20 Niezależnie od konsekwencji wyciągniętych na drodze kościelnego albo państwowego postępowania karnego, komisja diecezjalna może zaproponować odpowiedzialnemu za domniemanego sprawcę ordynariuszowi (biskup diecezjalny, wikariusz generalny, wyższy przełożony) ograniczenia i zobowiązania w ewentualnym dalszym wykonywaniu posługi. Do zobowiązań należą między innymi: superwizja, terapia, pobyt w odpowiednim, wyspecjalizowanym ośrodku rekolekcyjnym albo dzieło pokutne.

§ 21 Brak możliwości pracy z nieletnimi oraz osobami specjalnej troski: W przypadku udowodnionego molestowania nieletnich, sprawca nie może dalej pracować w takim duszpasterstwie, gdzie miałby kontakt z nieletnimi czy osobami szczególnej troski.

§ 22 Aby dana osoba nadal pozostawała w służbie Kościoła, konieczne będzie uzyskanie ekspertyzy sądowno- psychiatrycznej, która powinna zawierać stwierdzenie, czy sprawca może względnie jak może być zatrudniony, aby nie doszło do zagrożenia nieletnich. Pozostanie w służbie kościelnej

zależy również od tego, czy nie wywoła to słusznego zgorszenia lub nadszarpnięcia zaufania do Kościoła. Decyzja o możliwym zakresie obowiązków, o nakładanych środkach zaradczych i ograniczeniach, ciąży na biskupie diecezjalnym lub odpowiednim przełożonym wyższym, przy czym uwzględnione zostać powinny zalecenia komisji diecezjalnej. Obowiązek ordynariusza stanowi zadbanie, aby nałożone przez niego ograniczenia i zobowiązania były przestrzegane. Dotyczy to również duchownych na emeryturze.

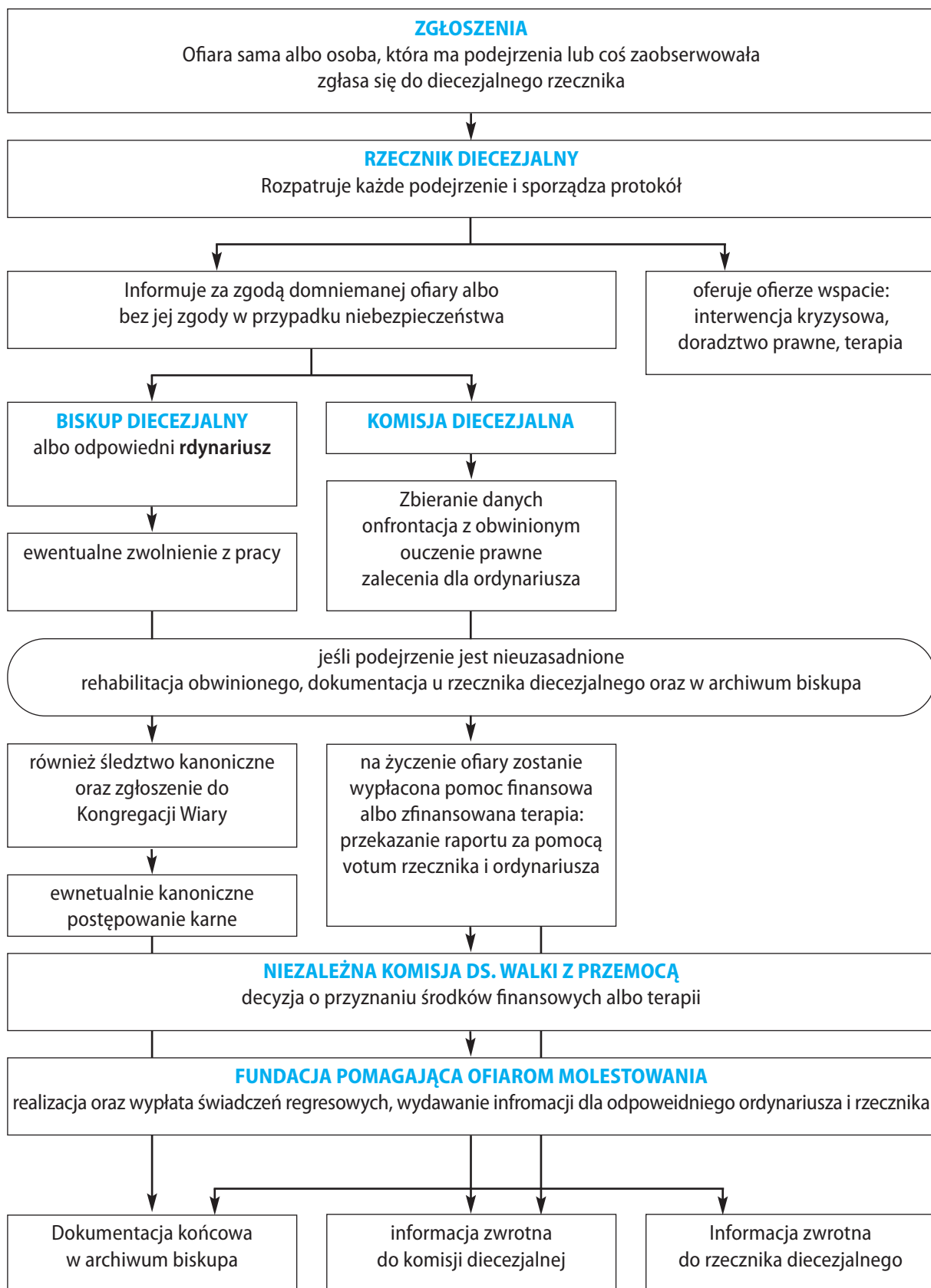
§ 23 Jeśli duchowny albo członek zakonu zostanie przeniesiony wewnątrz diecezji, jego nowy przełożony musi zostać poinformowany o szczególnym problemie i ewentualnych zobowiązaniach, przy zachowaniu przepisów prawnych. W przypadku przeniesienia do innej diecezji zostaje o tym wszystkim poinformowany biskup diecezjalny czy przełożony zakonny, na którego obszarze jurysdykcji w przyszłości przebywał będzie sprawca.

Rehabilitacja

§ 24 Jeśli zarzut lub podejrzenie okażą się bezpodstawne, należy przedsięwziąć wszelkie środki mające na celu przywrócenie dobrego imienia niesłusznie obwinionej lub podejrzanego osobie. Do tego zalicza się między innymi natychmiastowe anulowanie zwolnienia z pracy jak i innych dyscyplinarnych zarządzeń oraz stosowne poinformowanie o tym opinii publicznej i środowiska pracy obwinionego.

Uzupełnienia

1 Schemat zasad postępowania

2 Zobowiązanie do przestrzegania przepisów ogólnych „Prawda was wyzwoli”

Przepisy ogóle „Prawda was wyzwoli – działania, regulacje oraz porady w walce z molestowaniem seksualnym i przemocą w Kościele katolickim” episkopatu w Austrii jest dokumentem wiążącym dla wszystkich współpracowników Kościoła katolickiego.

Ja zobowiązuje się do działania w mojej służbie Kościołowi zgodnie z tymi regulacjami i postanowieniami oraz stosowania i przestrzegania ich w mojej pracy. Szczególnie będę zwracać uwagę, żeby:

- moja praca z ludźmi we wszystkich obszarach funkcjonowania Kościoła była oparta o podstawę respektu i szacunku.
- przestrzegać granic indywidualnej wrażliwości innych.
- obchodzić się odpowiedzialnie ze współpracownikami i nie wykorzystywać autorytetu i zaufania, którymi mnie obdarzono.
- kierować się w mojej posłudze przepisami ogólnymi (patrz część B2) i według nich postępować.
- w przypadku podejrzenia o przemoc fizyczną, psychiczną albo seksualną zwrócić się do jednej z następujących jednostek, aby omówić z nimi dalsze postępowanie: rzecznika diecezjalnego albo innej poradni, swojego przełożonego albo do ordynariatu.
- na bieżąco zgłębiać odpowiednią wiedzę na temat tego problemu.

Nazwisko :

Data urodzenia :

Kościelna instytucja :

Potwierdzam, że mój przełożony/osoba odpowiedzialna zapoznał/a mnie z przepisami ogólnymi „Prawda was wyzwoli” jako wskazówkami obowiązującymi w mojej pracy.

....., dn.

podpis pracownika

przełożony / osoba odpowiedzialna

.....

Kopia podpisanego zobowiązania trafia do pracownika.

DVR:

3 Adresy

www.ombudsstellen.at

3.1 Rzecznicy diecezjalni

Erzdiözese Wien

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und sexuellem Missbrauch in der katholischen Kirche
Univ.-Prof. Dr. Johannes Wancata
Untere Viaduktg. 53/2B, 1030 Wien
Tel.: +43 1 319 66 45
Fax: +43 1 515 52 2777
E-Mail: ombudsstelle@edw.or.at
Web: www.erzdioezese-wien.at/ombudsstelle

Diözese St. Pölten (Niederösterreich)

Diözesane Ombudsstelle für die Anliegen von Kindern, Jugendlichen, Frauen, Männern, Erziehern und Lehrpersonen zum Schutz vor Gewalt und sexuellen Übergriffen und übler Nachrede
Dr. Gabriele Hintermeier
Mobil: 0676/826688383
E-Mail: ombudsstelle@kirche.at

Diözese Linz (Oberösterreich)

Ombudsstelle und Diözesane Kommission gegen Missbrauch und Gewalt der Diözese Linz
Christiane Sauer M.A. / Heinz Häubl
Harrachstr. 7, 4020 Linz
Tel.: 0676/8776-5525
E-Mail: ombudsstelle@dioezese-linz.at

Diözese Eisenstadt (Burgenland)

Ombudsstelle der Diözese Eisenstadt für Opfer von Gewalt und sexuellem Missbrauch
Dr. Gabriele Kindshofer
Tel.: 0676/880 701 024
E-Mail: opfer@martinus.at

Erzdiözese Salzburg

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und sexuellem Missbrauch in der katholischen Kirche
Mag. Karin Roth
Insight-International
Lieferinger Hauptstr. 140 / 2. Stock / Top 7,
5020 Salzburg
Tel.: 0676/87466920
E-Mail: karin.roth@insight-international.org

Diözese Graz-Seckau (Steiermark)

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und sexuellem Missbrauch in der Katholischen Kirche
Mag. Birgit Posch-Keller
Janneckweg 20A, 8042 Graz
Tel.: 0676/87 42 6899
E-Mail: birgit.posch@graz-seckau.at

Diözese Gurk (Kärnten)

Ombudsstelle der Diözese Gurk
für Opfer von Missbrauch und Gewalt in der Kirche
Mag. Lieselotte Wolf
Mariannengasse 2, 9020 Klagenfurt am Wörthersee
Tel.: 0676/8772-6488
E-Mail: ombudsstelle@kath-kirche-kaernten.at

Diözese Innsbruck (Tirol)

Ombudsstelle für Opfer von Gewalt und sexuellem Missbrauch in der Diözese Innsbruck
Mag. Gotthard Bertsch
Schöpfstraße 39/III, 6020 Innsbruck
Tel.: 0676/8730 2700
E-Mail: ombudsstelle@dibk.at
Web: www.dibk.at/ombudsstelle

Diözese Feldkirch (Vorarlberg)

Beratungsstelle zum Schutz
vor Gewalt und sexuellen Übergriffen
Dr. Ruth Rüdisser
Bahnhofstraße 13, 6800 Feldkirch
Tel.: 0800 / 848008
E-Mail: ombudsstelle@kath-kirche-vorarlberg.at
Web: www.kath-kirche-vorarlberg.at/ombudsstelle

Militärdiözese

Dr. Nadja Rossmann
Fasangartengasse 101/VII
1130 Wien
Tel.: +43 (1) 5123257 20

3.2 Działy ochrony dzieci i młodzieży

Kontaktdaten der Kinder- und Jugendschutzbeauftragten in der Katholischen Kirche Österreich

Stabsstelle für Missbrauchs- und Gewaltprävention, Kinder- und Jugendschutz der Erzdiözese Wien

Mag. Martina Greiner-Lebenbauer
Telefon: +43 1 515 52-3879 oder +43 664 515 52 43
Web: www.hinsehen.at
E-Mail: hinsehen@edw.or.at

Stabsstelle für Kinder- und Jugendschutz der Diözese Innsbruck

Dr. Hannes Wechner
Telefon: +43 676 87 30 27 10
Web: www.dibk.at/kinder-jugendschutz
E-Mail: kinder-jugend-schutz@dibk.at

Stabsstelle für Kinder- und Jugendschutz der Diözese Graz-Seckau

Mag. Ingrid Lackner
Telefon: +43 316 8041 265 oder +43 676 8742 2383
Web: www.jungekirche.info/praevention-von-missbrauch-gewalt
E-Mail: ingrid.lackner@graz-seckau.at

Stabsstelle für Gewaltprävention, Kinder- und Jugendschutz der Diözese Linz

Mag. Dagmar Hörmandinger-Chusin
Telefon: +43 732 7610 33 43
Web: www.ansprechen.at
E-Mail: dagmar.hoermandinger@dioezese-linz.at

Kontaktstelle für Kinder- und Jugendschutz der Diözese Gurk

Rolanda Honsig-Erlenburg
Telefon: +43 463 58 77 24 00 oder 0676 8772 2400
Web: www.kath-kirche-kaernten.at
E-Mail: kinder-jugend-schutz@kath-kirche-kaernten.at

Kontaktstelle für Gewaltprävention für Kinder, Jugendliche und Erwachsene der Diözese Feldkirch

Mag. Stefan Schäfer
Telefon: +43 664 2795736
Web: www.kath-kirche-vorarlberg.at
E-Mail: stefan.schaefer@fga-lg.at

Servicestelle für Präventions- & Bildungsarbeit der Erzdiözese Salzburg

Mag. Wolfgang Hammerschmid-Rücker
Telefon: +43 662 8047-7580 oder 0676 8746 7582
Web: www.kirchen.net/NaeheundDistanz
E-Mail: naeheunddistanz@jungschchar.kirchen.net

3.3 Niezależny zespół prawników broniących praw dzieci i młodzieży

Unabhängige Opferschutzanwaltschaft:

1010 Wien, Bösendorferstraße 4/3/ Tür 18
waltraud.klasnic@opfer-schutz.at
Telefon: +43 664 980 78 17
Web: www.opfer-schutz.at
E-Mail: office@opfer-schutz.at

3.4 Fundacja Ochrony Ofiar Kościoła katolickiego w Austrii

Stiftung Opferschutz

1010 Wien, Wollzeile 2
Telefon: +43 664 824 37 03
E-Mail: stiftung@opferschutz.or.at

3.5 Inne instytucje doradcze

3.5.1 Österreich

Kinder- & Jugendanwaltschaft

Kontaktdaten der Bundesländer-Stellen:
auf der Website: www.kija.at

Weißer Ring

Kontakdaten der Bundesländer-Stellen
auf der Website: www.weisser-ring.at

Rat auf Draht 147

Österreichs Notruf für Kinder, Jugendliche und deren Bezugspersonen (0–24 Uhr)

Opfernotruf 0800 112 112

Kostenlose und anonyme Hilfe für Verbrechenopfer an 365 Tagen rund um die Uhr
Web: www.opfer-notruf.at

Notrufberatung für vergewaltigte Frauen und Mädchen

Telefon: +43 1 523 22 22
Web: www.frauenberatung.at
E-Mail: notruf@frauenberatung.at

www.gewaltinfo.at

Plattform gegen die Gewalt

Telefonseelsorge 142

0–24 Uhr, Beratung

www.maenner.at

Links zu Männerberatungen und Männerbüros in Österreich

3.5.2 Wien**Wiener Netzwerk gegen sexuelle Gewalt an Mädchen, Buben und Jugendlichen**

Information – Beratung – Therapie – Prävention
Web: www.wienernetzwerk.at

Kriseninterventionsstelle

Lazarettgasse 14A, 1090 Wien
Telefon: +43 1 406 95 95
www.kriseninterventionszentrum.at

Beratungsstelle TAMAR

1200 Wien, Wexstraße 22/3/1
Beratungstelefon: +43 1 334 04 37
Web: www.tamar.at
E-Mail: beratungsstelle@tamar.at

Kinderschutz-Zentrum

1070 Wien, Kandlgasse 37/6
Telefon: +43 1 526 18 20
Web: www.kinderschutz-wien.at
E-Mail: office@kinderschutz-wien.at

die möwe – Kinderschutzzentrum

1010 Wien, Börsegasse 9/1
Telefon: +43 1 532 15 15
Web: www.die-moewe.at
E-Mail: ksz-wien@die-moewe.at

Selbstlaut – Verein zur Prävention von sexuellem Kindesmissbrauch

Berggasse 32/4, 1090 Wien
Telefon: +43 1 810 90 31
Web: www.selbstlaut.org
E-Mail: office@selbstlaut.org

Verein Ninlil

Gegen sexuelle Gewalt an Frauen mit Lernschwierigkeiten und Mehrfachbehinderung
1110 Wien, Hauffgasse 3–5
Telefon: +43 1 714 39 39
Web: www.ninlil.at
E-Mail: office@ninlil.at

3.5.3 Niederösterreich**Die Möwe – Kinderschutzzentrum St. Pölten**

3100 St. Pölten, Bahnhofplatz 14/ 1. Stock
Telefon: +43 27 42 311 111
möwe helpline Nummer 0 800 80 80 88 (kostenlos und anonym)
Web: www.die-moewe.at
E-Mail: ksz-stp@die-moewe.at

Rettet das Kind NÖ

3441 Judenau, Schlossplatz 1
Telefon: +43 22 74 7844 – 0
Web: www.rettet-das-kind-noe.at
E-Mail: info@rdk.at

3.5.4 Oberösterreich**Kinderschutzzentrum Linz**

4020 Linz, Kommunalstraße 2
Telefon: +43 732 781 666
Web: www.vereinhilfekindereltern.at
E-Mail: kisz@kinderschutz-linz.at

Gewaltschutzzentrum Oberösterreich

4020 Linz, Stockhofstraße 40
 Telefon: +43 732 60 77 60
 Web: www.gewaltschutzzentrum.at
 E-Mail: ooe@gewaltschutzzentrum.at

Männerberatung des Landes Oberösterreich

4020 Linz, Figulystraße 27
 Telefon: +43 732 66 64 12
 Web: www.maennerberatung-ooe.gv.at
 E-Mail: maennerberatung.ftz.post@ooe.gv.at

Beziehungsleben.at

Partner-, Ehe-, Familien- und Lebensberatung
 der Diözese Linz
 Männerberatung bei Männergewalt
 mit 27 Beratungsstellen in Oberösterreich
 Terminvereinbarung unter Telefon: +43 732 773 676
 Web: www.beziehungsleben.at
 E-Mail: beziehungsleben@dioezese-linz.at

**Verein PIA Hilfe für Opfer
von sexuellem Missbrauch**

4020 Linz, Niederreithstraße 33
 Telefon: +43 732 65 00 31
 Web: www.pia-linz.at
 E-Mail: office@pia-linz.at

3.5.5 Burgenland**Rettet das Kind – Kinderschutzzentrum**

7000 Eisenstadt, Unterbergstraße 20
 Telefon: +43 2682 642 14
 Web: www.rettet-das-kind-bgld.at
 E-Mail: kinderschutzzentrum@rettet-das-kind-bgld.at

**Gewaltberatung Caritas
Familienzentrum Eisenstadt**

Tel: +43 676/83730-312
 E-Mail: gewaltberatung@eisenstadt.caritas.at
 Web: www.caritas-burgenland.at

Gewaltschutzzentrum Burgenland

7400 Oberwart, Steinamangerer Straße 4/1. Stock
 Telefon: +43 3352 31 420
 E-Mail: burgenland@gewaltschutz.at
 Web: www.gewaltschutz.at

3.5.6 Salzburg**Kinderschutzzentrum**

5020 Salzburg, Leonhard-v.-Keutschach-Str. 4
 Telefon: +43 662 44 911
 Web: www.kinderschutzzentrum.at
 E-Mail: beratung@kinderschutzzentrum.at

Rettet das Kind

5020 Salzburg, Warwitzstraße 9
 Telefon: +43 662 82 59 43
 Web: www.rettet-das-kind-sbg.at
 E-Mail: office@rettet-das-kind-sbg.at

3.5.7 Steiermark

Kinderschutz-Zentrum Graz
 8010 Graz, Griesplatz 32
 Telefon: +43 316 83 19 41-0
 Web: www.kinderschutz-zentrum.at
 E-Mail: graz@kinderschutz-zentrum.at

Rettet das Kind

8010 Graz, Merangasse 12
 Telefon: +43 316 83 16 90
 Web: www.rettet-das-kind-stmk.at
 E-Mail: office@rettet-das-kind-stmk.at

Kinderschutzzentrum Leibnitz Kitz

8430 Leibnitz, Dechant Thaller-Straße 39/1
 Telefon: +43 3452 85700
 Web: www.gfsg.at
 E-Mail: kitz@gfsg.at

Kinderschutzzentrum Oberes Murtal

8720 Knittelfeld, Herrengasse 23/3
 Telefon: +43 3512 75741
 Web: www.kinderschutzzentrum.net
 E-Mail: kisz@kinderfreunde-steiermark.at

3.5.8 Kärnten**Kinderschutzzentrum Klagenfurt**

9020 Klagenfurt, Kumpfgasse 20/1
 Telefon: +43 463 567 67
 E-Mail: kisz.klagenfurt@ktn.kinderfreunde.org
 Web: www.kisz-ktn.at

Beratungsstelle Don Bosco für Jugendliche und Familien
9020 Klagenfurt, Siebenhügelstraße 64
Telefon: +43 463 22 618-32
Web: www.donbosco.at

Institut für Familienberatung und Psychotherapie (IFP) der Caritas
9020 Klagenfurt, Kolpinggasse 6/2
Telefon: +43 463 567 77-0
E-Mail: ifp-klagenfurt@caritas-kaernten.at
Web: www.caritas-kaernten.at

Rettet das Kind
9020 Klagenfurt, Villacher Straße 241
Telefon: +43 463 213 03
Web: www.rettet-das-kind-ktn.at
E-Mail: office@rettet-das-kind-ktn.at

3.5.9 Tirol

Kinderschutzzentrum Innsbruck
6020 Innsbruck, Museumstraße 11
Telefon: +43 512 583 757
Web: www.kinderschutz-tirol.at
E-Mail: innsbruck@kinderschutz-tirol.at

Rettet das Kind Tirol
6020 Innsbruck, Krippengasse 4
Telefon: +43 512 20 24 13
Web: www.rettet-das-kind-tirol.at
E-Mail: office@rettet-das-kind-tirol.at

Gewaltschutzzentrum Tirol
6020 Innsbruck, Maria-Theresien-Straße 42a
Telefon: +43 512 57 13 13
Web: www.gewaltschutzzentrum-tirol.at
E-Mail: office@gewaltschutzzentrum-tirol.at

KIZ – Kriseninterventionszentrum für Kinder und Jugendliche
6020 Innsbruck, Pradlerstraße 75
Telefon: +43 512 58 00 59
Web: www.kiz-tirol.at
E-Mail: info@kiz-tirol.at

Mannsbilder – Männerberatung Tirol
6020 Innsbruck, Anichstraße 11
Telefon: +43 512 57 66 44
Web: www.mannsbilder.at
E-Mail: beratung@mannsbilder.at

3.5.10 Vorarlberg

Kinder- und Jugendanwaltschaft Vorarlberg
6800 Feldkirch, Schießstätte 12
Telefon: +43 5522 84 900
Web: www.vorarlberg.kija.at
E-Mail: kija@vorarlberg.at

IFS – Institut für Soziale Dienste
Kinderschutz
6900 Bregenz, St. Anna-Straße 2
Telefon: +43 5175 55 05
Web: www.ifs.at
E-Mail: kinderschutz@ifs.at

Beratungsstelle des Ehe- und Familienzentrums
6800 Feldkirch, Herrengasse 4
Telefon: +43 5522 74 139
Web: www.kath-kirche-vorarlberg.at
E-Mail: beratungsstellen-efz@kath-kirche-vorarlberg.at

Rettet das Kind Vorarlberg
6800 Feldkirch, Mutterstraße 9
Telefon: +43 664 917 14 18
Web: www.rettet-das-kind-vbg.at
E-Mail: info@rettet-das-kind-vbg.at

